

Tordai Éva műfordító. Legfontosabb munkái: Seneca: *Föníciai nők* (2006); Aischylos: *Heten Thébai ellen* (2015); Apollónios Rhodios: *Argonautika* (2018); Plautus- és Terentius-vígjátékok (2023).

Legutóbbi fordítása az *Ókorban*: Plautus: *A doboz* (F. Tóth Gergely kiadásával, 2024/1).

Rung Ádám az ELTE BTK Latin Tanszékének adjunktusa. Elsődleges kutatási területe a római mitológia és történelmi emlékezet.

Legutóbbi írása az *Ókorban*: *A Bernardini-sír ezüsttálának mítosza mint vadástörténet* (Rung Áronnal, 2024/1).

Plautus: *A kis pun*

Tordai Éva fordításában, Rung Ádám bevezetésével és jegyzeteivel

A *Poenulus* új fordítása elé

Plautus *Poenulus*-át, amely Tordai Éva magyar fordításban *A kis pun* címet kapta, valószínűleg a Kr. e. 2 század második évtizedében mutatták be Rómában, mégpedig jó eséllyel valamiféle összefüggésben Venus valamelyik ünnepével vagy templomával.¹ Ez a két egyszerű történeti körülmény meglepő mértékben összefügg a darab tartalmával, és valamiféle támpontot adhatnak az értelmezéséhez is. Egyrészt, a *fabula palliata* szabályai szerint a görög nyelvterületre helyezett, görögül „szinkronizált” szereplők világát ebben a darabban az köti össze a nézőkkel, hogy mindkét világban vallási ünnep van: a római valóságban azért, mert csak olyankor szokott színházi előadás lenni, a darabban pedig azért, mert az ifjú szerelmesünk, Agorastocles már a legelső jelenetében az orrunkra köti, hogy „Aphrodísia van” (191), vagyis Aphrodité ünnepe. Az ünnep pedig az a nap, amelyiken az olyan csodálatos dolgok szoktak történni, mint a fiatal szerelmesek szerencsés egymásra találása – különösen, ha ez az ünnep valahogyan éppen a szerelem és a termékenység istennőjéhez kötődik a „negyedik fal” mindkét oldalán. Másrészt, ha a napokról az évekre fordítjuk a figyelmünket, éppen abban az időszakban járunk, amikor a rettegett Karthágó még létezik, de már elszenvettede azt a vereséget a második pun háborúban, amely örökre a rómaiak hatalmi szféráján belülre helyezte egykori egyenrangú szövetségüket, majd ellenlábasukat.

Egy ilyen évnek egy ilyen napján különösen helyénvaló egy olyan történetet a színpadra állítani, ahol az ifjú szerelmesek ugyan valamiféle görög neveltetést kaptak, de mindketten Karthágóból származnak, házasságukat pedig – a műfajban kötelező furfangos rabszolga, Milphio munkája mellett – egy karthágói szereplő, Hanno megjelenése teszi lehetővé, akit a darab kicsit még távolságtartóan, de már egyértelműen a komédia jóságos öregembereinek típusa szerint ábrázol. Van még valami ebben az alakban a sztereotip *fides Punicá*ból, azaz ’karthágói hitszegésből’, de az itt sokkal inkább az elszakadt családtagok és az ifjú szerelmesek összehozásának érdekében jogosan gyakorolt, összekacsintást érdemlő körmönfonságként jelenik meg, mint az ellenség megvetendő jellemhibájaként. Plautusra jellemző paradox mestervágás az is, hogy a punok óvatos befogadása a római világ népei közé egy „görög” szereplő idegengyűlölettől csöpögő nyelvi ámokfutásának részeként fogalmazódik meg a leg-tisztábban: a darab „hetvenkedő katonája”, Antamynides az 1314. sorban (más sér-tések közepette) azt veti a karthágói Hanno szemére, hogy az „fokhagymaszagúbb [...], mint egy római tengerész”. A rómaiak és a punok közt tehát görög szemmel nézve csak fokozati különbség van,² hiszen nekik mindkettő barbár nép, és ez akkor is összeköti a római nézőket az egykori ellenséggel, ha ők maguk nagyon is értik a különbségeket is. És ott van még az is, hogy például éppen annak az Aitóliának a lakói is, ahol a darab játszódik, ugyanúgy a rómaiak nemrég legyőzött ellenségei, mint a karthágóiak – a lényeges határ most már nem a görögök és barbárok, hanem a (bármilyen származású) rómaiak és a birodalmukon kívül élők között húzódik.

Ennek jegyében talán még arra sem túlzás gondolni, hogy a darabban megjelenő, az újabb értelmezések szerint valódi³ pun szövegrészletek, kedves gesztusokként, vagy, filmes nyelven szólva, elrejtett „húsvéti tojásokként” is szolgáltak a darab eset-

leges pun származású nézői számára – ezeknek a mondatoknak a jelentősége azonban több szempontból is túlmutat mind ezen, mind az idegenszerűség és az ügyetlenkedés elemi komikumán. Amellett, hogy a történelmi jelentőségéhez mérve súlyosan aluldokumentált pun-föníciai nyelv értékes dokumentumai ezek a bábeli pillanatok, amiatt is jelentősek, ahogyan a dramaturgiailag szükséges információáramlást lelassítva, és így időt hagyva a reflexióra, tulajdonképpen megelőlegezik a nyelv önkényességét színpadra állító 20 századi abszurd dráma problémafelvetéseit.⁴ Itt is, mint a világirodalom legjobb vígjátékaiban oly gyakran, az esetenként az altesti vagy akasztófahumorig merészkedő bohózat sorai között van, hogy egy másféle, sokkal mélyebb elmésség is szórakoztatja a befogadót, sőt, néha még azzal is meglepi, hogy belekap a kultúra, a nyelv, vagy akár az emberi tudat filozófiájának nagy kérdéseibe. Éppen ezek a kérdések persze inkább a Hanno hosszú monológjából egy mukkot sem értő nézőkben vetődhetnek fel, és nem a fent feltételezett karthágói származásúakban – de a két egyidejű hatásmechanizmus egyáltalán nem zárja ki egymást. Sőt, a szövegnek ez a rétege önmagában is jelent egyfajta esztétikai értéket, különösen, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a harmadik nyelvi-kulturális közeg beemelése egyben a *fabula palliata* nagyon is római „görögségét” is problematizálja. Az ünnep alkalmából görögöket játszó rómaiak közé, akik Plautusnál időnként a szöveg szintjén is „megcsúsznak” és reflektálnak a saját rómaiságukra, ebben a darabban görögöket játszó punokat játszó rómaiak keverednek. Azáltal, hogy rájuk tesz még egy lapáttal, Plautus a saját műfaja konvencióit

is ugyanazzal a kritikus humorérzékkel állítja a középpontba és talán kicsit pellengérré is, amellyel az emberi természetet és a római társadalmat szokta.

Tordai Éva e fordítása a 2023-as *Plautus: Hét komédia c.* kötetben megjelent négy korábbi Plautus-fordításának sikerén felbuzdulva született (ezek részben megjelentek az *Ókor* korábbi számaiban is), az ELTE Latin Tanszék 2023 őszi *Poenulus*-szövegolvasásának tapasztalatait is felhasználva, amelyen a tanár szerepét e sorok írója játszotta, és amelynek a fordító is rendszeres vendége volt.⁵ Bár ez esetben olyan darabnak látott neki, amely *A karthágói ifjú* címen Devecseri Gábor fordításában is elérhető, ezzel a karcos, egyedi hangú új fordítással egy, a 21 század színházában is működő szöveg előállítását célozza meg. Mert ez bizony vérbeli színpadi szöveg: lehet, hogy nem mindenkinek fognak tetszeni a testrészeket, a biológiai folyamatokat és dicstelen társadalmi jelenségeket az eredetiéhez hasonló nyersséggel a nevükön nevező sorok – az több is, mint lehetséges, hogy nem mindenki élne azokkal a merész kultúraközi funkcionális megfeleltetésekkel (pl. görög helyett angol kifejezések, pun helyett török nyelvű szakaszok), amelyekkel Tordai Éva él itt-ott –, az viszont teljesen biztos, hogy ez a szöveg magával tud ragadni egy mai magyar színházi közönséget, és anélkül tudja nekik megadni a nevetés katarziszát, hogy a fentebb felvetett mélyebb kérdések felvetését elhanyagolná. Mindennek fényében, valamelyest elfogultan, de nagy meggyőződéssel ajánlom *A kis punit* az *Ókor* olvasóinak figyelmébe, és őszintén remélem, hogy előbb-utóbb felfigyel rá a magyar színházi élet is.

Jegyzetek

- 1 De Melo 2012, 13–14; Moodie 2018, 110, hivatkozásokkal.
- 2 Moodie 2018, *ad loc.*
- 3 A legújabb Loeb-kiadás már részletes szövegtörténetüket, külön kommentárjukat és fordításukat is hozza: De Melo 2012, 173–222.
- 4 Tom Stoppard például egy egész darabot szentel egy fiktív európai nyelven zajló iskolai *Hamlet*-előadás színrevitelének (*Dogg's Hamlet*, 1979), amelyben a humor – és a reflexió – egyik forrása

- 5 Ezúton is köszönjük a kurzus hallgatóinak lelkes közreműködését.

Bibliográfia

- Moodie, E. K. 2018. *Plautus' Poenulus. A Student Commentary*. Ann Arbor.
- Nixon, P. 1953. *Plautus IV. With an English Translation*. Cambridge–London.
- De Melo, W. 2012. *Plautus IV. Edited and Translated*. Cambridge–London.
- Bradley, G. 2020. *Early Rome to 290 BC. The Beginnings of the City and the Rise of the Republic*. Edinburgh.
- Naso, A. 2006. „Etruscan and Italic Finds in North Africa, 7th-2nd century BC”: A. Villing – U. Schlotzhauer (szerk.): *Naukratis. Greek Diversity in Egypt. Studies on East Greek Pottery and Exchange in the Eastern Mediterranean*. London, 187–198.

Plautus: *A kis pun*

Cselekmény¹

Emberkereskedő rabolt két kiskorú lányt. Egy strici vette meg őket, majd Kalüdónba jött velük. Az ipart éppen csak most kezdenék. A szomszédban lakik egy fiatal fiú, akit gyerekkorában ugyanonnan raboltak el. Vagyis mindannyian pun származásúak. A fiú az egyik lányba zúgott jól bele, fizetne is, de a strici nem adja át a lányt. A pun papa sorra járja a kuplerájokat, hogy hátha megtalálja felnőtt lányait. Így is lesz: rájuk ismer, és a fiúra is. A nagyobbik lány így lesz a srác menyasszonya, és a kicsinek sem kell majd kurválkodnia.

Szereplők

AGORASTOCLES [agorasztoklész, „szövegéről híres”] fiatal fiú
MILPHIO [milfió, „szempillátlan”] Agorastocles rabszolgája
ADELPHASIAM [adelfaszium, „testvérke”] fiatal lány, Agorastocles szerelme
ANTERASTILIS [anterasztiliz, „szerelmi vetélytárs”] fiatal lány, Adelphasium húga
SZOLGÁLÓLÁNY a stricinél
LYCUS [lükusz, „farkas”] strici
ANTAMYNIDES [antamünidész, „honvéd”] katonatiszt
KÉPVISELŐK
COLLYBISCUS [kollübiszkusz, „aprópénz” vagy „süti”] intező Agorastocles birtokán
SYNCERASTUS [szünkerasztusz, „mixer”] Lycus szolgája
HANNO [hannó, „kegyes”] pun férfi
GIDDENIS [giddenisz, „szerencse”] Adelphasium és Anterastilis dajkája
FIÚ GIDDENIS fia

Néma szereplők: Szervező, Hanno kísérői

*Játszódik Kalydónban. A színpadon Agorastocles és Lycus háza.
A jobb oldali kijárat a fórumra vezet, a bal oldali a kikötőbe.*

Prológus

Aristarchos tragédiájából veszem,
 az *Achilles*ből itt nektek az első mondatot:
 „Maradjatok most csendben és figyeljetek,
 mert ezt a parancsot adta a legfőbb...” rendező!
 5 Üljön csak szép nyugodtan mindenki a helyén,
 ha éhesen jött el, ha éppen jóllakott.
 Ti, akik már ettetek, bölcsen cselekedtetek.
 Ti, akik nem, a mi sztorinkkal kell jóllaknotok.
 Ha valakit vár a kész ebéd, botor dolog
 10 korgó gyomorral a kedvüNKÉRT ideülnie.
(Bekiabál a színpad mögé.) Hé, szervező!
(Szervező előlép.) Érd már el, hogy figyeljenek!
 Régóta érdekel, hogy mennyire vagy profi.
 Tessék, ereszd ki azt a híres hangodat!
 Ha nem üvöltesz, éhen döglesz szép csendesen.
 15 Na, jó, elég. Duplán fizetek, ha most leülsz.
(Szervező el.)
 Jól tennétek, ha szót fogadnátok nekem.
 Kivénhedt kurva nem kaphat nálunk helyet
 a színpadon, rendőr itt nem rendezkedik.
 Ne kóvályogjon itt előttünk jegyszédő,
 20 a szünetben jöjjenek be a késve érkezők!
 Aki későn kelt, annak csak állóhely jutott,
 viselje el, vagy máskor keljen fel korán.
 Rabszolga ne foglalja el a szabad ember helyét,
 hacsak nem váltja ki magát. Ha viszont nincs miből,
 25 menjen haza, kerülje el a dupla sorscsapást:
 itt arrébb lökdösik, otthon meg jól megverik,
 ha a főnök arra ér haza, hogy nincs semmi kész.
 A szoptató anyák a kisbabáikat
 lássák el otthon, nem kéne idehozniuk,
 30 ki ne száradjanak, a kicsik éhen ne haljanak,
 vagy mint a kecskegidák, ne óbégassanak.
 A hölgyek most csak csendesen nevessenek,
 és fogják suttogóra zengő hangjukat,
 és otthon tartsanak csak pletykadélutánt,
 35 hogy az urakat ne zavarják itt is, otthon is.
 Ami meg a színház fenntartóit illeti,
 a művészek között ne legyen protekció,
 és háttérbe ne szorítson senkit a törtetés,
 másodrendűek ne előzzék meg a jobbakat.
 40 És majdnem elfelejtettem, még egy dolog!
 MindeneseK! Előadás alatt szaladjatok
 ki a büfébe, ameddig van még rá alkalom,
 amíg ki nem hülnek a piték! Na, fussatok!
 Hát ezek a rendezői utasításaim,
 45 a saját szerepét mindenki jól jegyezze meg!
 A tartalomra most akkor rátérhetek
 megint, hogy tudjátok ti is azt, amit én tudok.
 A témakört, korlátait, határait
 megszabom, a mérvadó mindenben én vagyok.²
 50 Ha nem probléma, elmondom komédiánk
 címét. De ha igen, én elmondom akkor is,
 mivelhogy az illetékesek megengedik.
 Ez itt *A karthágói fiú* című darab,
 latinra a pizzaevő³ Plautus pofozta át.
 55 A cím már megvan. Nem maradok az adótotok

a többi részlettel sem. Most jön a tartalom,
 vizsgálat tárgyát képezheti a színpadon.
 Ti vagytok a tanúk. Kérlek, hogy figyeljetek!
 A messzi Karthágóban volt két unokafivér,
 60 jómódú és nemes családnak a sarjai.
 Az egyik él, a másik elhalálozott.
 Ezt itt nektek bizalmasan megsúghatom,
 a halottmosótól tudom, aki lemosta őt.⁴
 Az öregnek, aki meghalt, annak volt egy fia,
 65 egyetlen gyerek. Elvették tőle az otthonát,
 Karthágóból rabolták el hétévesen.
 Hat év elteltével meghalt az apja is:
 mikor megtudta, hogy egyetlen fia elveszett,
 depressziós lett, aztán meg súlyos beteg.
 70 Az unokatestvérére hagyta mindenét,
 az élők sorából távozott magányosan.
 A gyerekrabló pedig Kalydónba ment vele,
 és egy dúsgazdag vénembernek adta el,
 egy nagy nőgyűlölőnek, aki gyereket akart.
 75 Nem tudta, hogy egy barátja gyerekét vette meg,
 örökbe fogadta a kisfiút törvényesen,
 és mikor eltávozott, ráhagyta mindenét.
(Agorastocles házára mutat.)
 Ez a fiatal fiú ebben a házban lakik.
 Karthágóba megint visszatérek egy kicsit:
 80 ha bármi elintéznivalója van ott bárkinek,
 de nem ad rá pénzt, akkor rám bízni felesleges.
 Ha pedig ad, akkor végképp tők felesleges.
 Az unokatestvérnek, aki életben maradt,
 a karthágóinak, kettő kislánya volt,
 85 ötéves az egyik, és négyéves a kishúga,
 Magarából tűntek el, és a dajka is velük.
 A kislányok Anaktóronba kerültek el,
 az elrablójuk eladta ott mindhármukat
 egy embernek – már hogyha ember egy strici –,
 90 akinél nagyobb szemetet nem hord hátán a föld.
 Ti is könnyen kikövetkeztethettek, milyen:
 Lycusnak hívják, ami görögül farkast jelent.
 Elhagyta korábbi anaktóroni lakhelyét,
 és nem sokkal ezelőtt Kalydónba költözött,
 95 üzleti érdekből. *(Lycus házára mutat.)* Most ebben a
 házban lakik.
 Az egyik lányba fullra beleesett a srác,
 nem tudja, hogy rokonok, fogalma sincs, ki ő,
 hozzá sem ért, a strici miatt kell szívnia:
 nem érintkeztek még soha szexuálisan,
 100 nem vitte el soha, a strici nem engedte el,
 meg akarja szedni magát jól a szerelmes fiún.
 A kisebbik lányt meg meg akarja venni egy
 katona, mert ő meg abba zúgott jól bele.
 A pun papa, miután két lánya elveszett,
 105 égen-földön, mittudoménhol keresteti.
 Ha egy városba ér, azonmód elrohan
 kurváért, felkutatja a bordélyházakat.
 Kifizet egy éjszakát és kérdezősködik,
 hová valósi, elrabolták, vagy fogoly,
 110 kik a szülei, és milyen családból származik.

Ilyen szofisztikáltan keresi a lányait.
 A világ összes nyelvén beszél, de leplezi,
 tipikus pun – többet már nem is kell mondani.
 A hajója tegnap este érkezett ide.
 115 A lányok apja, egyben a srác nagybátyja is
 – megvan? Ha megvan, akkor fogd marokra jól,
 de vigyázz, ne tépd le! Érdemes kitartanod.
 El is felejtettem, van itt még egy dolog:
 aki törvényesen örökbe fogadta ezt a fiút,
 120 az a pun nagybácsinak régről barátja volt.
 Ó ma idejön és megtalálja a lányait
 és az unokaöccsét is itt, én úgy tudom.
 123 Megyek és átöltözöm. Ti csak figyeljetek!⁵
 127 A többit megvilágítják a többiek.
 Drukkoljatok! Jót tesz a Lelki Egészségnek⁶ is.

I. 1.

Agorastocles és Milphio kilép a házból.

AGORASTOCLES Én rengetegszer bíztam már rád,
 Milphio,
 130 esélytelennek látszó, problémás ügyet.
 Úgyesen, okosan, értelmesen és trükkösen,
 könnyed eleganciával lett megoldva mind.
 Hatalmas hálát érdemelnél mindezért,
 tulajdonképpen azt is, hogy szabad lehess.
 135 MILPHIO Ha úgy adódik, jó a jól bevált szöveg.
 Ez a hízelgésed itt, ahogyan mondani szokás,
 csak egy szar szónoki fogás, bullshit beszéd.⁷
 Most hízelegsz nekem, tegnap meg a hátamon
 csattogtattad csomószor cserzett ostorod.
 140 AGORASTOCLES Ha szerelmesen csináltam valamit,
 Milphio, el kell nézned nekem.
 MILPHIO Magam is így gondolom.
 Tessék, szerelmes vagyok! Ugye, így ok nélkül is
 péppé verhetlek, ahogy te is tetted velem,
 aztán el kell nézned nekem a szerelem miatt?
 145 AGORASTOCLES Ha neked ez örömet és kielégülést
 jelent,
 lógass fel, üss, kötözz meg! Engedélyt adok.
 MILPHIO Ha meg később visszavonod az engedélyedet,
 mihelyt téged kioldoztalak, én lóghatok.
 AGORASTOCLES Feltételezed, hogy ilyesmit tennék pont
 veled?
 150 Sőt, engem fájdalmasan érint, ha te kapsz verést.
 MILPHIO Bazmeg, az engem is.
 AGORASTOCLES Engem jobban.
 MILPHIO Legyen igazad!
 De mit akarsz már megint?
 AGORASTOCLES Neked bevallhatom:
 fülíg szerelmes vagyok.
 MILPHIO Azt érzem a vállamon.
 AGORASTOCLES Adelpesiumról van most szó, aki itt
 lakik
 155 a stricinél, a nagyobbacska a két lány közül.
 MILPHIO Igen, ezt is említetted már.
 AGORASTOCLES Belepusztulok

a vágyakozásba. De ennél a stricinél nagyobb
 okádékot még a pócegödörben sem találsz.
 MILPHIO Meg kéne szívatni.
 AGORASTOCLES Ja.
 MILPHIO Adjál oda engem neki!
 160 AGORASTOCLES Na, menj a francba!
 MILPHIO Mondd meg az őszintét nekem:
 szeretnéd, hogy szarban legyen?
 AGORASTOCLES Igen.
 MILPHIO Adj neki!
 Nagy szarba kerül, meg lesz szívatva rendesen.
 AGORASTOCLES Nagyon vicces.
 MILPHIO Szeretnéd még ma kiváltani
 a lányt teljesen ingyen?
 AGORASTOCLES Nem kérdés, Milphio.
 165 MILPHIO Megoldom. De van-e háromszáz
 Fülöp-aranyad rá?
 AGORASTOCLES Persze, hogy van, sőt még hatszáz is,
 ha kell.
 MILPHIO Háromszáz is elég lesz.
 AGORASTOCLES De mi a terv?
 MILPHIO Csak nyugi.
 A stricit cakumpakk meg az egész menaszériát
 ma átadom neked.
 AGORASTOCLES De hogy?
 MILPHIO Majd megtudod.
 170 A városban van Collybiscus, az intéződ,
 és őt a strici nem ismeri. Tudsz követni még?
 AGORASTOCLES Tudlak, bazmeg, csak azt nem értem,
 hogy jön ide.
 MILPHIO Tényleg nem?
 AGORASTOCLES Nem, bazmeg.
 MILPHIO Jó, elmagyarázhatom.
 Adunk neki pénzt, hogy a stricinek passzolja át,
 175 és mondja azt, hogy most itt turistáskodik,
 ki akarja élni szexuális vágyait,
 és hogy szeretne hozzá egy nyugodt helyet,
 ahol nem látja senki a helytelenkedést.
 Rögtön befogadja majd ez a pénzéhes strici.
 180 Elrekkenti a pénzt meg a csávót.
 AGORASTOCLES Csodálatos.
 MILPHIO Aztán megkérdezed, hogy a szolgálád ott van-e.
 Azt fogja hinni, hogy rám érted, és simán
 letagadja. Na? Szerinted nem lesz az adósod így
 duplán, a pénzeddel meg az embereddal is?
 185 Fedezet, az nincs. Ha a bíróságra mész vele,
 biztos neked fogják ítélni mindenét.
 Szépen behúzzuk így a csöbe majd Lycust.⁸
 AGORASTOCLES Csodás terv.
 MILPHIO Majd ha rendesen kidolgozom,
 akkor mit mondasz! Egyelőre vázlatos.
 190 AGORASTOCLES Elmegyek a Venus-templomba, ha más
 nincs, Milphio.
 Aphrodísia⁹ van.
 MILPHIO Tudom.
 AGORASTOCLES Megbámulom
 az alkalomra kiöltözött eszkortokat.
 MILPHIO Inkább a tervünket beszéljük át előbb!

- Menjünk be! Az intézőt fel kell készíteni,
 195 milyen hazugsággal rukkoljon majd elő.
 AGORASTOCLES Bár a szívem szerelemmel van
 csordultig tele,
 de azért meghallgatlak.
 MILPHIO Hidd el, hogy érdemes!
 (*Agorastocles bemegy.*)
 A szerelem a srác szívén makacs foltot hagyott,
 kimosni roncsolódás nélkül nem lehet.
 200 Ennek a szemét Lycus nevű stricinek viszont
 most pechje van, mert pont a célkeresztben áll,
 és nemsokára az egész tárat rálövöm.
 (*Adelphasium, Anterastilis és a Szolgálólány kilép
 Lycus házából.*)
 De itt jön Adelphasium és Anterastilis.
 Ő jön elől, akiért bolondul a főnököm.
 205 Ki is hívom. (*Bekiabál.*) Hahó, kifelé, Agorastocles,
 ha szeretnél látni egy csúcsszuper előadást!
 AGORASTOCLES Most meg mit üvöltözöl?
 MILPHIO Hogy a szerelmed van itt,
 ha érdekel.
 AGORASTOCLES Ja! (*Kilép.*) Áldjanak meg az istenek,
 amiért ilyen fantasztikus látványt mutatsz!

I. 2.

- 210 ADELPHASium Ha valakinek nincs elég baja,
 az szerezen hajót meg nőt!
 Mert a legmacerásabb ezt a kettőt
 213 karbantartani rendesen!¹⁰
 215 mind a kettő hatalmas pénznyelő.
 Tapasztalatból beszélek.
 217 Mert mindketten kora reggeltől mostanáig¹¹
 219 egyfolytában szorgalmasan
 220 mosakodtunk, dörgölőztünk, törölköztünk,
 szépitkeztünk,
 hámlasztottunk, radíroztunk, alapoztunk, sminkeltünk.
 Mindkettőnknek egy-egy szolgálány segített
 a fürdésben-tisztálkodásban,
 és két pasi hordta hozzá a vizet kifulladásig.
 225 Egy nő is macerás, hallod,
 na, de kettő! Szerintem képes akármekkora
 tömeget foglalkoztatni
 nullahuszonnégyben, határozatlan ideig
 a szépitkezéssel-mosakodással-törölközéssel-
 radírozással.
 230 Igazából egy nő sem tud mértéket tartani,
 képtelenek vagyunk érzékeny búcsút venni
 231a a tisztálkodástól és ledörzsöléstől.
 Mert az a nő, aki tiszta, de nem ad magára, az én sze-
 mbenben ápolatlan.
 ANTERASTILIS Hogy mondhatasz ilyeneket, nővérem,
 pont te, aki annyira értelmes, művelt és kifinomult
 vagy?
 235 Hát mi nagyon odafigyelünk a megjelenésünkre,
 mégis kurva nehezen pasizunk be.
 ADELPHASium Igen, de erre az egyre gondolj azért:
 a legjobb döntés mindenben mértéket tartani.
- Ha túlzásba vesszük a dolgokat, az túl sok problémához
 vezet.
 240 ANTERASTILIS Hidd el, nővérem, minket úgy kezelnek,
 mintha valami ízetlen és visszataszító
 beszózott halak lennénk,
 akiket ha nem áztatnak ki elég sokáig és elég bő vízben,
 bűdösek és elszóztak maradnak, bottal sem piszkálnák
 meg őket.
 245 Na, ezek vagyunk mi.
 245a Ilyenek a nők:
 kellemetlenek és taszítóak,
 ha nem költenek a megjelenésükre.
 MILPHIO (*Agorastoclesnek.*) Kész szakács a csaj:
 tudja, hogy a halat áztatni kell.
 AGORASTOCLES Maradj már!
 250 ADELPHASium (*Anterastilisnek.*) Légy szíves, hagyd ezt
 abba, hugi! Pont elég, ha mások
 mondanak illet rólunk, legalább, mi, nők tartsunk össze!
 ANTERASTILIS Meg se szóvalok.
 ADELPHASium Na, azért. De most azt
 mondd meg,
 készen van-e minden,
 ami a szertartáshoz kell?
 254a ANTERASTILIS Mindenről gondoskodtam.
 255 AGORASTOCLES (*Milphionak.*) Milyen gyönyörűség
 ünnepnep ez a mai!
 Méltó Venushoz, akit ma tisztelünk az Aphrodisián.
 MILPHIO Valamit viszonzásul esetleg, amiért kihívtalak?
 Nem érdelek meg
 egy kancsó óbort? Ígérd meg! (*Szünet.*) Nem felelsz?
 260 (*félre*) Úgy látszik, elvitte a cica a nyelvét.
 (*fennhangon*) Most mitől fagyta le?
 AGORASTOCLES Hagyj! Szerelmes
 vagyok, és kuss legyen!
 MILPHIO Kussolok.
 AGORASTOCLES Ha kussolnál, nem mondanád, hogy
 „kussolok”.
 ANTERASTILIS (*Adelphasiumnak.*)
 Menjünk, nővérem!
 ADELPHASium Most meg hová sietsz?
 ANTERASTILIS Hogyhogy hová?
 Ott vár ránk a főnök a templom előtt.
 ADELPHASium Hát csak várjon tovább!
 265 Most tömeg van az oltárnál. Te talán el akarsz vegyülni a
 molnárok megrágott és kiköpött bűdös kurvái közt,
 a koszos, olcsó pacsulival belocsolt cselédlányok között,
 akik a bordélyháztól meg a sördélyháztól bűzlenek,
 és soha úriember hozzájuk nem ért, nem vitte el?
 270 Mocskos szolgálafajzat filléres kis kurvái közt?
 MILPHIO (*félre*) Húzza a vérbe!¹² Még te nézed le a szol-
 gákat? Van pofád,
 te szutyok? Persze, olyan szép, hogy csak egy király
 kaphatja meg!
 Ezt a hülye picsát! Hogy jár a szája, pedig csak egy ri-
 banc!
 Egy üres korsót nem ér meg hét vele töltött éjszaka!
 275 AGORASTOCLES (*félre*) Halhatatlan istenek! Van-e nála
 szebb közöttetek?
 Halhatatlanabbak lennétek ti nálam? Ugyan mitől?

- Ennyi szépet láthatok! Venus többé már nem Venus:
 én őt tisztelem Venusként, hogy legyen hozzám kegyes.
(fennhangon) Hol vagy, Milphio?
(Hátralép, beleütközik Milphióba.)
 MILPHIO Pont itt, heló!
 AGORASTOCLES Vigyázzál már, te ló!
- 280 MILPHIO Ez de jó poén volt, főnök!
 AGORASTOCLES Mindent tőled lestem el.
 MILPHIO A plátói szerelmet is?
 AGORASTOCLES Miért? Nincs azzal semmi baj:
 szeretem én az isteneket is, és hozzájuk sem érhetek.
 ANTERASTILIS *(Adelphasiumnak.)* Most, hogy így ma-
 gunkra nézek, én úgy szégyellem magam,
 amiért így vagyunk öltözve.
 ADELPHASIAM Megfelelő az outfitünk,
 285 híven tükrözi a magunk meg a főnök anyagi helyzetét.
 Mert azt jól tudom, hogy ráfordítás nélkül nincs haszon,
 a kiadás a bevételnél viszont sosem lehet nagyobb.
 Így tehát a pont elég a jó, a kevesebb néha több.
 AGORASTOCLES *(félre)* Hát az ég szerelmére, szeressen
 már ő is belém!
- 290 *(Milphiónak.)* Milphio, ez a nő egy kösziklát is
 elcsábítana.
 MILPHIO *(félre)* Tök igazad van, egy kavicsnak is több
 esze van, mint neked,
 aki beleszerettél.
 AGORASTOCLES Figyelj, nem is smároltam még vele!
 MILPHIO Jó, megyek és keresek egy pocsolyát, és szer-
 zek neked sarat.
 AGORASTOCLES Mert? Minek?
 MILPHIO Hogy smár helyett a sárral
 összekenjelek.
- 295 AGORASTOCLES Mész a francba!
 MILPHIO Ott vagyok.
 AGORASTOCLES Elég!
 MILPHIO Jó, befogom.
 AGORASTOCLES De maradj is úgy!
 MILPHIO Ez de jó poén volt, főnök! Ez az én szívató-
 módszerem.
 ANTERASTILIS *(Adelphasiumnak.)* Nővérem, most persze
 azt hiszed, hogy jól nézel ki így,
 de amikor más eszkortokkal is összemérheted magad,
 jól le fog lombozni, hogy jobban ki vannak csipve mind.
- 300 ADELPHASIAM Kishúgom, sosem voltam gonosz és irigy
 természetű.
 Mert aranynál inkább ékesítsen a jó természetem,
 302 az arany a szerencsén múlik, de rajtunk, milyen a
 jellemünk.¹³
- 304 Jobb, ha egy lány tiszta, mint ha puccos cuccokat visel.
 306 Szép külsőt a ronda belső úgy összekeni, mint a szar,
 s az alulöltözöttséget a sziporkázás leplezheti.
 AGORASTOCLES Hé, figyelj! Nem akarsz valami nagyon
 fasza dolgot csinálni?
 MILPHIO De.
 AGORASTOCLES Hát ha rám hallgatsz –
 MILPHIO Igen?
 AGORASTOCLES Hazamész és
 felkötöd magad.
- 310 MILPHIO Miért?
- AGORASTOCLES Mert soha többé nem fogsz ilyen édes
 szavakat hallani.
 Akkor meg minek élj tovább? Hallgass rám, és kösd föl
 magad.
 MILPHIO Csak ha együtt lógunk, míg mazsolává nem
 aszalódsz te is.
 AGORASTOCLES Én imádom őt.
 MILPHIO Én meg zabálni-piálni.
 ADELPHASIAM *(Anterastilisnek.)* Na?
 ANTERASTILIS Mi az?
 ADELPHASIAM Nézd már, tök maszatos volt a szemem,
 most meg mindkettő ragyog.
- 315 ANTERASTILIS Itt azért van még egy kis piszok.
 ADELPHASIAM *(A Szolgálólánynak.)*
 Töröld le, légy szíves!
 AGORASTOCLES *(félre)* Mi? A mocskos mancsoddal pont
 te törölgetnéd az ő szemét?
 ANTERASTILIS *(Adelphasiumnak.)* De azért jól
 ellustálkodtuk ezt a napot.
 ADELPHASIAM Hogy érted ezt?
 ANTERASTILIS Hogy a Venus-templomhoz nem
 pitymallatkor mentünk oda,
 hogy először vigyünk tüzet az oltárra.
 ADELPHASIAM Ja, az felesleges:
 320 azok áldoznak éjjel, akik olyan csúfak, mint az éjszaka.
 Még mielőtt a Venus-csillag feljön, elrohannak a
 templomba. Ha akkor jönneek, amikor már felkelt
 Venus,
 amilyen rondák, maga az istennő migrálna miattuk el.
 AGORASTOCLES *(Milphiónak.)* Milphio!
 MILPHIO *(félre)* Na, tessék, már megint csak „Milphio!”.
(fennhangon) Mi van?
- 325 AGORASTOCLES Mézédés minden szava!
 MILPHIO Mint a flódni és a baklava:
 omlós tészta, szezám, mákos töltelék, pörkölt dió.
 AGORASTOCLES Na, milyen a szerelmem?
 MILPHIO Közgazdászok réme, totál anyagi csőd.
 AGORASTOCLES Baszki, egy szerelmes férfi nem lehet
 haszonleső!
 ANTERASTILIS *(Adelphasiumnak.)*
 Menjünk, nővérem!
 ADELPHASIAM Ahogy akarsz.
 ANTERASTILIS Akkor gyere!
 ADELPHASIAM Jól van, jövők.
(Elindulnak.)
- 330 MILPHIO *(Agorastoclesnek.)*
 Mennek a lányok.
 AGORASTOCLES Nem megyünk oda?
 MILPHIO Menj csak!
 AGORASTOCLES *(Adelphasiumnak.)* A legelső szia
 teneked szól, *(Anterastilisnek)* neked meg a második
 heló, *(a Szolgálólánynak)* a harmadik,
 odavetett csövi a tiéd lehet.
 SZOLGÁLÓLÁNY Ezért kár volt törnöm magam. *(El.)*
(A két lány is elindul.)
 AGORASTOCLES *(Adelphasiumnak.)*
 Hova mész?
 ADELPHASIAM A Venus-templomhoz.
 AGORASTOCLES Minek?

- ADELPHASIAM Kiengesztelni Venust.
 AGORASTOCLES Mért, dühös? Kurvára kegyes hozzád,
 ezt én tanúsíthatom.
- 335 Mit szólsz hozzá? (*Elkapja a karját.*)
 ADELPHASIAM (*Próbálja lerázni.*)
 Hagyjál már, ne zaklass!
 AGORASTOCLES Hát szépen vagyunk.
 ADELPHASIAM Engedj el, kérlek.
 AGORASTOCLES (*Elengedi.*)
 Hova sietsz? Most tömeg van ott.
 ADELPHASIAM Tudom.
 Megnézem a többieket, én is megmutatom magam
 nekik.
 AGORASTOCLES Miért nézzék szépségedet, miért nézel
 rondaságokat?
 ADELPHASIAM Mert a Venus-templomnál éppen ma van
 az eszkoftesztivál.
- 340 Eljön mindegyik befektető, hát megmutatom magam.
 AGORASTOCLES Csak az eladhatatlan árunak kell ekkora
 marketing,
 de a jó árura rátalál a vevő az alsó polcon is.
 Naa... egy kis *netflix and chill* mikor fér majd velem is
 bele?¹⁴
 ADELPHASIAM Majd ha Orcus az Acherónon a hullákat
 visszaengedi.
- 345 AGORASTOCLES Te, figyelj! Egy csomó pénzem van, ami
 a zsebemet égeti.
 ADELPHASIAM Jó, csak add ide! Majd a pénzzel együtt
 jól lehűtelek.
 MILPHIO (*Agorastoclesnek.*) Nem semmi a kiscsaj.
 AGORASTOCLES Elmész a bűdös picsába, Milphio!
 MILPHIO Egyre inkább azt hiszem, komolytalan. Kész
 vicc a csaj.
 ADELPHASIAM Nem kell a szöveg, uncsi.
 AGORASTOCLES Na, gyere, húzd le már a sliccemet!
- 350 ADELPHASIAM Most fürödtem, Agorastocles. Ne fogdoss
 össze, légy szíves!
 AGORASTOCLES És most?
 ADELPHASIAM Egy kis IQ-val az egészet
 elfelejtheted.
 AGORASTOCLES Mi? Felejtslek el? (*Milphiónak.*) Mit
 szólsz, Milphio?
 MILPHIO (*félre*) Na, kezdi már megint.
 (*Agorastoclesnek.*) Na, mi az?
 AGORASTOCLES Miért lett rám dühös?
 MILPHIO Mi az,
 hogy miért lett rád dühös?
 Miért izgassam ezen magam? Neked kell izgatnod
 magad.
- 355 AGORASTOCLES Baszki, neked annyi, ha nem nyugtatod
 le mindjárt annyira,
 mint amilyen nyugodt a tenger, amikor költ a jégmadár!
 MILPHIO Mit csináljak?
 AGORASTOCLES Hercigeskedj, smúzolj, udvarolj!
 MILPHIO Oké,
 csak aztán a visszautasítást ne rajtam verd le majd!
 AGORASTOCLES Nem fogom.
 ADELPHASIAM Nem vagy fair. Itt tőkölsz,
 aztán meg megszívatsz.
- 360 Fűt meg fát ígérsz, de egyikből sem lesz soha semmi
 sem.
 Százszor mondtad, nem csak egyszer, hogy fel fogsz
 szabadítani,
 én meg csak várok rád. Nem nézek más lehetőség után,
 de te semmit nem csinálsz. Marad tehát a prostitúció.
 (*Anterastilisnek.*) Gyere, hugi! (*Agorastoclesnek.*)
 Te menj el innen!
 AGORASTOCLES Jaj, csinálj már valamit, Milphio!
- 365 MILPHIO (*Adelphasiumnak.*) Én gyönyörűségességes
 drágám, szépséges életem,
 két szemem, ajkam, csókom, egészségbiztosításom te
 vagy,
 lépesmézecském, tejecském, érlelt lágysajtom, szívem –
 AGORASTOCLES (*félre*) Eltűrjem, hogy az orrom előtt így
 beszél? Megpusztulok!
 Most azonnal rendőrt hívok, hóhérekre juttatom!
- 370 MILPHIO (*Adelphasiumnak.*) Légy szíves, ne durcáskodj
 a főnökömmel! A kedvemért!
 Hogyha nem haragszol, kifizet érted akár egy brilliót,
 és szabaddá is tesz, athéni polgárlány lehetsz.
 Engedj már ide! Jöttem helyébe várnék némi jót.
 Eddig hitegetett, de most már elhiheted minden szavát.
- 375 Hadd beszéljelek rá! Adok a fülcimpádra egy pusztit.
 ADELPHASIAM Pont olyan balfasz vagy, mint a főnököd!
 MILPHIO Tudod, mi van?
 Baszki, amíg meg nem hallgatsz, addig dorombolok
 neked,
 mert ha nem hallgatsz meg, a főnököm doronggal esik
 nekem.
 Tőle nagyon félek: ha rájön a depi, hú, de pipa!
- 380 Így hát, gyönyörűségem, kérlek, hagyd, hogy
 rábeszéljelek!
 AGORASTOCLES (*félre*) Egy bűdös vasat sem érek,
 hogyha a szemétnek a szemét
 és a fogát ki nem tolom! (*Milphiónak, megüti.*) Adok én
 gyönyörűséget neked!
 Lépesmézet, egészségbiztosítást, csókos ajkakat!
 MILPHIO Ez nem oké, főnök! Mégis bemostál!
 AGORASTOCLES Kaphatsz többet is!¹⁵
 Mondtam én olyat, hogy így kérd?
 MILPHIO Jó, akkor hogyan?
 AGORASTOCLES Hogyan?!
- Mondjad úgy, te seggfej, hogy „kérlek, az ő
 gyönyörűsége vagy,
 és az ő lépesméze, ajka, nyelve, csókja és
 szép egészségbiztosítása, a boldogsága, gyönyöre
 és az ő tejecskéje, finom sajtja!” Te utolsó szemét!¹⁶
 Jól jegyezd meg, minden, amiről azt mondtad, tiéd, az
 enyém!
- MILPHIO (*félre*) Baszki, akkor (*Adelphasiumnak*) kérlek,
 ennek a gyönyöre, (*félre*), nekem a bánatom,
 (*fennhangon*) ennek a szépkeblű csaja, (*félre*) másoknak
 meg a hülye picsaja,
 (*fennhangon*) lépesméze, (*félre*) pépes lépem,
 (*fennhangon*) szeme világa, (*félre*) kiszúrt szemem,
 395 (*fennhangon*) légyszi, ne haragudjál már rá! (*félre*) Vagy
 ha ezt így nem lehet,
 fogj egy kötelet és kösd föl magad, te és a többiek!

(*fennhangon*) Mert látom, miattad élhetek kenyéren és vízen,
és a sebektől osztrigahéjmintás lesz majd a hátam is, csak mert ő beléd esett.
ADELPHASIMUM A legfőbb gondom az legyen,
400 hogy téged ne gyepáljon el, nem hogy ne hazudozzon nekem?
ANTERASTILIS Válaszolj neki kedvesen, ne alkalmatlankodjon itt nekünk
már! Feltart, a dolgunkat miatta nem végezzük el.
ADELPHASIMUM Jól van. (*Agorastoclesnek.*) Ezt az egy botlásodat elnézem, Agorastocles.
Nem haragszom.
AGORASTOCLES Nem-e?
ADELPHASIMUM Nem.
AGORASTOCLES Csókolj meg, hogy higgyek is neked!
405 ADELPHASIMUM Majd később, ha visszajöttem a templomból.
AGORASTOCLES Akkor siess!
ADELPHASIMUM (*Anterastilisnek.*) Gyere már, hugi! (*Elindulnak.*)
AGORASTOCLES Figyelj!
ADELPHASIMUM (*Visszafordul.*) Igen?
AGORASTOCLES Venusnak add át, légy szíves,
szeretetteljes üdvözetemet!
ADELPHASIMUM Jó. (*Elindul.*)
AGORASTOCLES De figyelj!
ADELPHASIMUM (*Visszafordul.*)
Mi van megint?
AGORASTOCLES Csak siess az áldozattal! (*A lányok elindulnak.*) És figyelj! Nézz már ide! (*Adelphasium hátranéz.*)
Rám nézett, hurrá! Venus is biztos rád fog tekinteni. (*A lányok jobbra el.*)

I. 3.

410 AGORASTOCLES (*Milphiónak.*) És most mit javasolsz, Milphio?
MILPHIO Csak ütlegelj,
hirdesd meg a házadat! Nyugodtan eladhatod, bazmeg, a hiányát még csak észre sem veszed!
AGORASTOCLES He?
MILPHIO Az én idegeimen táncolsz házibuli helyett.
AGORASTOCLES Hagyd már ezt abba!
MILPHIO Most éppen mi az óhajod?
415 AGORASTOCLES Collybiscusnak már az előbb odaadtam a
háromszáz Fülöp-aranyat, mikor bent volt velem.
Könyörgök, Milphio, e jobb kezedre és a kishúgára, a balra, két szemedre és
420 az én szerelmemre, Adelphasiumomra –
MILPHIO A semmire esküszöl tehát.
AGORASTOCLES Jaj, Milphiócskám, jobbkezem és a
mindenem,

kérlek szépen, tedd meg, amit megígértél nekem, csináljuk ki a stricit!
MILPHIO Ennél mi sem egyszerűbb.
Menj, hozz tanút! Az intéződet közben én
425 odabent majd kistafirozom és jól kitanítom az összes trükkömre. Te addig elmehetsz. Siess!
AGORASTOCLES Lelépek akkor.
MILPHIO Nekem is pont azt kellene.
AGORASTOCLES Én... én... ha ezt elintézed nekem...
MILPHIO Na menj!
AGORASTOCLES Én esküszöm, ma még –
MILPHIO Menj!
AGORASTOCLES – felszabadítalak!
430 MILPHIO Menj! (*Maga előtt tolja Agorastoclest.*)
AGORASTOCLES Bazmeg, ezt nem érdemlem – (*Ellöki Milphiót, huzavona.*)
MILPHIO Jaj!
AGORASTOCLES Úú!
MILPHIO Na menj!
AGORASTOCLES ...ahány halott van az alvilág –
MILPHIO Mész már, ugye?
AGORASTOCLES ...vagy ahány vízcsepp a tengerben –
MILPHIO Na indulás!
AGORASTOCLES ...vagy ahány felleg az égen –
MILPHIO Még mindig folytatod?
AGORASTOCLES ...vagy ahány csillag az égbolton –
MILPHIO Kíméld a fületem!
435 AGORASTOCLES ...vagy hát... vagy a... de most akkor ez halálkomoly...
de bazmeg, mit pofázok itt? (*Szünet.*) Mit kussolok?
Elég egyetlen szó is... ezt elmondani...
azt, hogy... de bazmeg, most tényleg... tudod, mi van?
Az istenekre... őszintén kimondhatom...
440 most négy szemközt vagyunk... én mondom, Iuppiter... érted már, mi a helyzet? Ugye, hiszel nekem?
MILPHIO Ha hiába kérlek, hogy menj, akkor én megyek.
Értelmet ebből ember nem hámoz ki más, csak Oidipus. Rejtélyesebb vagy, mint a Szphinx.
(*Bemegy.*)
445 AGORASTOCLES Na, ez beviharzott. Én meg itt vigyázhatok:
miattam a beteljesülés nem maradhat el.
Megyek, szerzek tanút, Amor kívánja, hogy szabad létemre szolgálja diktáljon nekem. (*Jobbra el.*)

II. 1.

Lycus jobbról érkezik.

LYCUS Rohasztanak meg az istenek az olyan stricit, aki ezután még Venusnak áldozik,
450 vagy akár csak egy milligramm tömjént éget neki!
Én a dühös isteneknek áldozatul ma már hat bárányt bemutattem, de nem értem el velük mégsem, hogy hozzám is kegyes legyen Venus.
455 Nem volt jó az előjel, dühösen elhúztam a belemet, nem engedtem a húst feldarabolni sem.¹⁷
Ily módon jól kicsleztem a mohó Venust.

Ha az eléggel nem volt elégedett,
 offoltam az áldozást. Én már csak ilyen vagyok.
 460 Miattam a többi istennő meg isten is
 elégedettebb lesz, nem lesz ilyen mohó,
 ha megtudják, hogy így járt a stricivel Venus.
 A drágalátos jós, aki egy vasat sem ér,
 közölte, minden belsőség rosszat mutat
 465 nekem, és az istenek szörnyen haragszanak.
 Ezek után hogy hihetnénk neki még bármiben?
 Pont ezután kaptam egy ezüstminát csak úgy.
 De hol a francban marad az a katonatiszt, aki
 adta a pénzt, és akit meghívtam ebédre ma?
 (Észreveszi Antamynidest.)
 470 Ja, már jön is.
 ANTAMYNIDES Ahogy az előbb kezdtem mondani,
 stricikém, az ötvenévi ütközetben én
 pont hatvanezer embert röptében egymagam
 lezúztam pusztá kézzel egyetlen napon.
 LYCUS Röptében? Embert?
 ANTAMYNIDES Aha. Ha mondom. Mind röpült.
 475 LYCUS De figyeljél már! Hol vannak röpülő emberek?
 ANTAMYNIDES Csak voltak. Már mindet megöltem.
 LYCUS És hogyan
 voltál képes rá?
 ANTAMYNIDES Mondom. A légióm kapott
 csúzlit ragaccsal és lapulevelet is bele.¹⁸
 LYCUS Azt meg minek?
 ANTAMYNIDES Hogy a ragacs ne ragadjon bele.
 480 LYCUS Folytasd! (félre) Jól ellentmondasz önmagadnak.
 (fennhangon) És?
 ANTAMYNIDES A csúzliba tettek egy nagyobb
 ragacsgolyót,
 s mondtam nekik, lőjék ki mindet röptiben.
 Most mit ragozzam még? Amikor a ragacs talált,
 484–485 ahogy gyümölcs a fáról, úgy hullott le mind.
 Amelyik leesett, mint egy galambot, én legott
 meggyilkoltam, tollával döftem át agyát.
 LYCUS (félre) Bazmeg, ha ez megtörtént, akkor
 esküszöm,
 mindennap áldozok, nem baj, ha rossz a jel.
 490 ANTAMYNIDES Most nem hiszed?
 LYCUS Csak ahogy te is hihetsz nekem.
 Na, menjünk már be!
 ANTAMYNIDES Amíg kihozzák a beleket,
 elmondok még egy háborús sztorit.
 LYCUS Nem érdekel.
 ANTAMYNIDES Figyelj!
 LYCUS Nem figyelek, bazmeg.
 ANTAMYNIDES Most ez meg mi már?
 Laposra verem, bazmeg, mindjárt a képedet,
 495 ha nem figyelsz rám, vagy nem húzol a francba el!
 LYCUS Inkább húzok a francba el.
 ANTAMYNIDES Ez akkor végleges?
 LYCUS Ja.
 ANTAMYNIDES Akkor az Aphrodisián,
 e szép napon
 a kisebb lányt, akit futtatsz, add át nekem!
 LYCUS Betartom a kapott jóslatot: minden komoly
 500 ügyemet máról egy másik napra halasztom el.

ANTAMYNIDES Mindennap munkanap az én naptáram
 szerint.
 LYCUS Most menjünk be! Parancsolj.
 ANTAMYNIDES Ahogy parancsolod.
 A mai napon te vagy a tiszt, én a közlegény.
 (Bemennek.)

III. 1.

Agorastocles és a Képviselők jobbról érkeznek.

AGORASTOCLES Ó, az ég szerelmére! A lassú barát egy
 sorscsapás,
 505 főleg, ha szerelmes vagy. Akkor nem lehet elég gyors
 semmi sem.
 Ezek az idehívott képviselőim is itt vánszorognak,
 olyan
 lassan, mint amikor hajóvonták találkozása tilos.
 Bassza meg, pedig direkt kerültem a sok öreg fatert,
 döglassúak, és nem bírom már tovább a szexhiányt.
 510 Ezek a nyomorék előudvarlók sem jók semmire.
 Jöttök még ma? Mintha élnének – vagy húzzatok haza!
 Egy szerelmes jóbarát ennyit várhat csak tőletek?
 Komolyan, mintha lisztszítán szűrődne át a léptetek.
 Vagy lehet, hogy jární is bilincsbe verve tanultatok?
 515 KÉPVISELŐK Hé! Lehet, hogy úgy nézünk ki, mint egy
 sor hajléktalan,
 de ha nem szólsz hozzánk normálisan, te kitömött
 zsúrfiú,
 akkor akármilyen jól el vagy eresztve, megszívatunk
 simán.
 Minket az nem befolyásol, hogy te mit utálsz és mit
 szeretsz,
 a szabadságunkért mi fizettünk, nem te adtad rá a pénzt.
 520 Fontos, hogy szabadok legyünk, minket pedig nem
 érdekel,
 azt ne hidd, hogy annyira izgat minket a nemi életed!
 Úriember az utcákon méltóságteljesen halad,
 csak szolgák szoktak futkosni, mint a mérgezett egér.
 Főleg, amikor stabil az ország helyzete, ellenség
 sehol,
 525 nem kell flashmobot csinálni. Ha annyira sürgős volt
 neked,
 akkor szedted volna össze tegnap a képviselőidet!
 Fogd már fel, az utcán végigrohanni egyikünk se fog,
 s nem hajigál veszett kövekkel minket az utca embere!
 AGORASTOCLES De ha azt mondanám, hogy nálam vár a
 villásreggeli,
 530 úgy sprintelnél, mint a szarvas, gólyaláb se előzne meg.
 Most, hogy arra kértelek, tanúm és képviselőm legyél,
 persze ízületi fájdalom gyötör, csigalassan vánszorogsz.
 KÉPVISELŐK Mert nem az a normális, ha ezerrel tépsz,
 amikor más fizet,
 te meg ehetsz-ihatsz és pukkanásig tömheted magad,
 535 és a cechet állja a főnököd, utólag sem hajtja be?
 Mondjuk, mindenesetre, akármilyen nagyon csórók
 vagyunk,
 van mit ennünk otthon, ez a lesajnálás felesleges.

És lehet, hogy ez itt édeskevés, de a miénk, nem a tiéd, nem szorulunk rá senkire sem, és tőlünk sem függ senki más.

540 Egyikünk se fogja miattad a tüdejét szétrepeszteni.
 AGORASTOCLES Mit húzod fel úgy magad, hát már viccelni sem lehet?
 KÉPVISELŐK De. De akkor vedd úgy te is, amit mi feleltünk, vicc volt az is.
 AGORASTOCLES Kérlek, szárnyas- és ne teherhajó módjában segítsetek,
 és ha nem is rohantok, legalább gyorsabban lépkedjétek!

545 KÉPVISELŐK Ha elintézhető nyugodtan is, tudunk segíteni,
 de ha sietsz, akkor inkább profi futóbajnokokot keress!
 AGORASTOCLES Tudjátok, mi van, elmondtam, miért kértem, hogy segítsetek
 ezzel a stricivel, aki a szerelmemmel már régen szívat, és hogy fog a rabszolgám meg a pénz neki csapdát állítani.

550 KÉPVISELŐK Ezt mi már tudjuk, ha képből vannak ezek a nézők is itt,
 mert a nézők kedvéért tartjuk most ezt az előadást.¹⁹
 Őket avasd be, hogy amikor csinálod, tudják, mit csinálsz!
 Ránk ne legyen gondod, mindent tudunk, mivel mindannyian
 betanultuk veled, hogy a végszavaidra mit kell mondanunk.

555 AGORASTOCLES Tök igaz. De azért hogy meggyőződjek róla, hogy tudod,
 mondjátok most fel nekem, mit mondtam, hogy mit mondjatok!
 KÉPVISELŐK Jól értem, kikérdezel? Azt hiszed, nem emlékszünk, hogyan
 adtál háromszáz Fülöp-aranyat Collybiscusnak, hogy ő aztán mindet adja át a stricinek, akivel hadban állsz,

560 s játssza el azt, hogy ő turista, másik városból való?
 Amikor átvette, te a rabszolgádat és a pénzedet rajta fogod keresni.
 AGORASTOCLES Hála az égnek, jó a memóriád!
 KÉPVISELŐK Ő tagad majd: azt hiszi, hogy akit keresel, az Milphio.
 Ez kettős lopás. A stricivel rendelkezhetsz tehát.

565 És ehhez kellünk tanúnak.
 AGORASTOCLES Megragadtad a lényegét.
 KÉPVISELŐK Épp csak az ujjbegyemmel érintettem, olyan könnyen ragadt.
 AGORASTOCLES Hát ezt kell most megcsinálni, amilyen gyorsan csak lehet.
 KÉPVISELŐK Akkor a viszontlátásra! Szerezhetsz magadnak gyors tanút,
 mert mi lassúak vagyunk.
 AGORASTOCLES A tempó jó, a pofátok nagy.

570 Bár szakadna le az összes combotok egész a bokátokig!
 KÉPVISELŐK Teneked meg a nyelved az ágyékidig, és esne ki a két szemed!
 AGORASTOCLES Jól van, csak poén volt, nem kell mindjárt felhúznod magad.

KÉPVISELŐK Jóbarátoknak beszólni nem igazán korrekt poén.
 AGORASTOCLES Hagyjuk már ezt! Ismeritek a helyzetet.
 KÉPVISELŐK Képből vagyunk:
 575 a stricit akarod rajtakapni rendesen.
 AGORASTOCLES Vágod, mi van.
 Cool! Pont jókor jön ki az intézővel együtt Milphio.
 Tök menő ez az outfit, a trükközéshez jól beöltözött.

III. 2.

MILPHIO (*Collybiscusnak.*) Megjegyezted?
 COLLYBISCUS Persze.
 MILPHIO Ebben most benne leszel vastagon.
 COLLYBISCUS Hát tudd meg, az enyémnél a rinocéroszbőr sem vastagabb.

580 MILPHIO Mindenesetre készülj fel jól, hogy majd könnyen menjen a trükközés!
 COLLYBISCUS Nincs színész, aki felkészültebb lenne nálam a színpadon.
 MILPHIO Jó fej vagy.
 AGORASTOCLES Menjünk oda!
 MILPHIO Itt vannak a tanúk?
 AGORASTOCLES Ők mind azok.
 MILPHIO Nem sikerült összeszedni ennél megfelelőbbeket?
 Az ilyen soha nem pihen, életvitelszerűen ögyeleg
 585 folyton a parlament körül, a rendőrnél is többet van ott.
 Nincs ma náluk szakszerűbb jogász, aki több pert főzne ki, és ha nincs pereskedés, kisütnek valamit, hogy legyen.
 KÉPVISELŐK Hogy dögölj meg!
 MILPHIO Ti pedig... mindet összevetve is nagyon szép munkát végeztek, hogy a főnöknek így segítetek.

590 (*Agorastoclesnek.*)
 De azért tudják, mi a dolguk?
 AGORASTOCLES Fejükben van az egész szerep.
 MILPHIO (*A Képviseleknek.*) Akkor jól figyeljétek! Tehát ezt a stricit itt, Lycust ismeritek?
 KÉPVISELŐK Ja.
 COLLYBISCUS Nekem viszont, hallod, fogalmam sincs, ki az.
 Hasznos lenne, ha megmutatnátok.
 KÉPVISELŐK Mutatjuk, semmi gond, már be vagyunk tanítva.
 AGORASTOCLES Itt van nála a háromszáz arany.

595 KÉPVISELŐK Azt az aranyat alaposan meg kell vizsgálnunk, Agorastocles,
 hogy később majd a tanúvallomás megalapozott legyen.
 COLLYBISCUS Jó. (*Megmutatja a pénzt.*)
 KÉPVISELŐK (*A közönségnek.*) Kedves nézők, ez az arany itt mind csak kellékarany,
 áztatás után külföldön a marhát hizlalják vele,²⁰
 de azért úgy fogunk most tenni, mintha Fülöp-arany lenne mind.

600 COLLYBISCUS De azért úgy is tegyünk, mintha turista lennék itt!

KÉPVEISELŐK Igen,
sőt mintha most érkezéteél volna, és az lenne az óhajod,
hogy mutassunk egy nyugodt és kellemes helyet neked,
ahol ihatsz meg dughatsz, mint a görögök.²¹
COLLYBISCUS (*Agorastoclesnek.*) Durva egy
csapat!
AGORASTOCLES Én tanítottam be őket.
MILPHIO Téged ki?
COLLYBISCUS (*Agorastocleshez.*) Agorastocles,
605 menjetek be, nehogy a strici velem lászson, és a trükközést
ezzel taccsra vágjuk!
KÉPVEISELŐK (*Agorastoclesnek.*) Zseniális meglátás egy
zsenitől.
Engedelmeskedjetek!
AGORASTOCLES Megyünk. De ti –
KÉPVEISELŐK Sok a szöveg, nyomás!
AGORASTOCLES Jó.
KÉPVEISELŐK De mégis mi a fenére vársz még?
AGORASTOCLES Jó, megyek. (*Bemegy.*)
KÉPVEISELŐK Remek.
COLLYBISCUS Pszt!
609a Csend legyen!
KÉPVEISELŐK Miért, mi van?
COLLYBISCUS A bejárat illetlenkedett.
KÉPVEISELŐK Hogyhogy illetlenkedett?
COLLYBISCUS Idefingott hangosan.
KÉPVEISELŐK Barom!
Állj ide a hátunk mögé!
COLLYBISCUS Rendben van.
KÉPVEISELŐK Majd mi leszünk elől.
COLLYBISCUS Olyanok, mint a szépfűk: mögöttük állnak
a férfiak.
(*Lycus kilép.*)
KÉPVEISELŐK Az a strici, aki épp kijön.
COLLYBISCUS Milyen jól nyomja a rosszfiút!
De ahogy kifelé jön, a vérét kiszívom már jó messziről.

III. 3.

ha kedvesek vagytok, megyek én is utánatok,
a gorombaság másik mederbe visz engem is.
KÉPVEISELŐK Rossz emberrel jót tenni is kockázatos,
nemcsak a jóval rosszat.
LYCUS Miért?
KÉPVEISELŐK Kifejthetem:
635 ha a rosszal jót teszel, a tetted felesleges,
fordítva meg kísérteni fog halálodig.
LYCUS Szép gondolat. De mi közöm van hozzá nekem?
KÉPVEISELŐK Mert mi most hozzád tisztelettel érkezünk,
de csak annyira, amennyit egy strici megérdemel.
640 LYCUS Ha valami jót hoztatok, azért hálás leszek.
KÉPVEISELŐK Neked mi nem hoztunk és nem adunk
semmi jót,
nem ígérünk, és nem akarjuk, hogy neked jó legyen.
LYCUS Elhiszem. Ez a ti jóindulat-fogalmatok.
És most mit akartok?
KÉPVEISELŐK (*Collybiscusra mutatnak.*) Látod ezt a
zubbonyost?
645 Haragszik rá Mars.
LYCUS Az legyen a ti bajotok!
KÉPVEISELŐK Figyelj, Lycus, azért hoztuk el, hogy
megkopaszod.
COLLYBISCUS (*Lycusnak.*) A vadász ma szép
zsákmánnyal térhet majd haza,
a farkast csapdába terelték a véredek.
LYCUS (*A Képviseleőknek.*) Ő kicsoda?
KÉPVEISELŐK Nekünk aztán fogalmunk sincs, ki ez,
650 de ott voltunk ma reggel a kikötőben épp,
és láttuk, amikor egy teherhajóról ő
leszállt, aztán egyből odajött hozzánk, köszönt.
Mi visszaköszöntünk neki.
COLLYBISCUS (*félre*) Mekkora gazemberek!
Milyen rafináltan indítják az átverést!
655 LYCUS És aztán?
KÉPVEISELŐK Aztán szóba elegyedett velünk:
itt turistáskodik, a várost nem ismeri,
szeretne találni magának egy nyugodt helyet
a helytelenkedésre. Ezért kísértük ide.
Ha minden oké, kereshetsz rajta egy vagyont.
660 LYCUS Hm.
KÉPVEISELŐK Teli van pénzzel, és kanos.
LYCUS Ez a jó alany!
KÉPVEISELŐK Dugni meg inni akar.
LYCUS Akkor a legjobb helyre jött.
KÉPVEISELŐK De titokban akarja csinálni, senki ne tudja
meg,
ne legyen tanú rá. Nekünk azt mondta, Attalos
király seregében Spártában volt légiós,
665 és amikor a várost elfoglalták, megszökött.
COLLYBISCUS (*félre*) Jó a szövege. Spártát is bevetni
nagy dobás.²³
LYCUS Minden jót kívánok nektek, amiért ilyen
jól felkészítetek, és szép zsákmányt hoztatok.
KÉPVEISELŐK Még azt is mondta – hogy figyelmesebb
legyél –,
670 háromszáz arany van nála, amit e célra szán.
LYCUS Mekkora királyság! Még ma magamhoz
csábítom.

615 LYCUS (*Bekiabál a házba.*) Mindjárt visszajövök! Csak
kedves vendégeket
akarok szerezni, hogy jó társaság legyen.
Közben majd idehozzák a beleket, és a nők
is biztos jönnek mindjárt a templomból haza.
(*Észreveszi a Képviseleket és Collybiscust.*) De mi ez a
tömeg itt? Ide hoznak valamit talán?
620 És kicsoda mögöttük ott az a zubbonyos?²²
KÉPVEISELŐK Mi aitoliai polgárok vagyunk, Lycus,
bár nem szívesen, de azért viszonylag jó napot
622a kívánunk – csak olyat, ami megillet egy stricit!
LYCUS Én is szívből kívánok nektek nagy vagyont
– nem izgatjátok Fortunát úgysem nagyon!
625 KÉPVEISELŐK A hülyék szerint a nyelv remek befektetés,
szerintük a gorombáskodás jövedelmező.
LYCUS Aki nem ismeri az utat, hogy jut el a tengerig,
keressen egy folyót, az majd segít neki.
Eddig nem gyakoroltam a goromba beszédmodort,
630 ti vagytok az én folyóm, titeket követtelek:

KÉPVESELŐK Tessék, a tiéd.
 LYCUS Kérlek, legalább ajánljatok neki engem: a legjobb ellátást itt kapja meg.
 KÉPVESELŐK Ajánlással, szidással nem foglalkozunk turisták számára. Elintézed, ha van eszed.
 675 Mi idetereltük már a galambocskát neked, ha el akarod ejteni, neked kell elejtened.
 COLLYBISCUS Mentek, barátaim? A kéréssel mi lesz?
 KÉPVESELŐK Fiatalember, a dolgot veled megbeszélheti,
 680 a legmegbízhatóbb szakember e téren ő.
 COLLYBISCUS Szeretném, hogy lássátok, ahogy fizetek neki.
 KÉPVESELŐK Rendben van, akkor majd figyeljük messziről.
 COLLYBISCUS Köszönök mindent.
 LYCUS *(félre)* Közeledik már a szép profit.
 COLLYBISCUS *(félre)* Amit egy számár is arrébb rúg a patáival.
 685 LYCUS *(félre)* Szívélyesen megszólítom. *(Collybiscusnak.)* Köszöntöm itt nálunk! Jó, hogy szerencsésen megérkezett.
 COLLYBISCUS Szívből köszönöm, hogy a szerencsémnek így örülsz.
 LYCUS Hallom, szobára van szüksége.
 COLLYBISCUS Így igaz.
 LYCUS Azt is mondták, akik most mentek el az előbb,
 690 hogy ne legyen benne poloska.²⁴
 COLLYBISCUS Az semmiképp.
 LYCUS Miért?
 COLLYBISCUS Ha kivennék egy bepoloskázott szobát, hát rögtön a börtönben találhatnám magam. Olyan szoba kell, ahol jobb ellátást kapok, mint amelyet Antiochos király két szép szeme.^{25 26}
 695 LYCUS Igazi luxuslakosztályt biztosíthatok, ha tényleg kellemes helyet kíván az úr, hogy kellemes vetett ágyon ölelhessen egy kellemes lányt –
 COLLYBISCUS – A legjobb úton jársz, strici.
 LYCUS – ahol majd Leukádia, Lesbos, Thasos és Chios
 700 jó óborával öblíti le az út porát, masszázsolajjal is ellátom bőségesen, nem túlzok, ahol ön fürdik, a fürdőmester ott csak a maradékból nyithat egy masszázsszalont. Hogy ez így csatarendbe álljon, annak ára van.
 705 COLLYBISCUS Hogy érted ezt?
 LYCUS Kápét tudok elfogadni csak.
 COLLYBISCUS Ja, semmi gond, már úgyis égeti a zsebem.
 KÉPVESELŐK *(félre)* Mi lenne, ha kihívnánk Agorastoclest ide?
 Lehetne akkor az ügyben ő a koronatanú.
(Kopognak Agorastocles ajtaján.) Heló! Ha tolvajt fognál, gyorsan búj elő!
 710 Nézd meg magad, ahogy a strici a zsetont átveszi!

III. 4.

Agorastocles kilép a házból.

AGORASTOCLES Mi az, mit akartok?
 KÉPVESELŐK Inkább jobb oldalra nézz!
 A szolgád a stricinek most adja át a pénzt.
 COLLYBISCUS *(Lycusnak.)* Tessék, fogjad! Ki van számolva pontosan,
 ez itt pont háromszáz úgynevezett Fülöp-arany.
 715 Ebből gazdálkodj: fel akarom élni minél előbb.
 LYCUS Ezért rendelkezésre állok bármiben.
 Fáradjon be!
 COLLYBISCUS Csak utánad.
 LYCUS Csak menjünk be most, a többit megbeszéljük majd, ha bent leszünk.
 COLLYBISCUS Közben mesélek majd egy pár spártai sztorit.
 720 LYCUS Menjünk be inkább!
 COLLYBISCUS Igazán lekötelezel. Vezess! *(Bemennek Lycus házába.)*
 AGORASTOCLES Most mit javasoltok?
 KÉPVESELŐK Hogy cselekedj értelmesen.
 AGORASTOCLES És mi van akkor, ha nem megy?
 KÉPVESELŐK Erőltess meg magad!
 AGORASTOCLES Láttátok, mikor a strici elvette a pénzt?
 KÉPVESELŐK Igen.
 AGORASTOCLES Tudjátok, hogy ez az én szolgám volt itt?
 KÉPVESELŐK Igen.
 725 AGORASTOCLES S hogy többrendbeli törvénytársítás ez így?
 KÉPVESELŐK Igen.
 AGORASTOCLES Kérlek, hogy erre akkor is emlékezzetek,
 ha majd a bíró kérdezi.
 KÉPVESELŐK Nem felejtjük el.
 AGORASTOCLES Ne törjek rájuk most rögtön?
 KÉPVESELŐK Jó gondolat.
 AGORASTOCLES De ha nem nyitja ki?
 KÉPVESELŐK Elég nyitott személyiség.²⁷
 730 AGORASTOCLES Ha kijön a strici, akkor mi lesz? Essek neki,
 hogy a rabszolgám idejött-e őhozzá?
 KÉPVESELŐK Simán.
 AGORASTOCLES S adott-e neki kétszáz Fülöp-aranyat?
 KÉPVESELŐK Simán.
 AGORASTOCLES S elköveti az első hibát.
 KÉPVESELŐK Miért?
 AGORASTOCLES Miért?
 Mert egy százassal rövidebb lesz az összeg.
 KÉPVESELŐK Ügyes.
 735 Azt fogja hinni, mást keresel.
 KÉPVESELŐK Nyilvánvaló.
 AGORASTOCLES Élből tagadni fogja.
 KÉPVESELŐK Sőt meg is esküszik.
 AGORASTOCLES Ez kimeríti a lopás fogalmát.
 KÉPVESELŐK Úgy bizony.
 AGORASTOCLES És akkor jól fel is jelenthetem.
 KÉPVESELŐK Simán.

AGORASTOCLES Na, mész a francba!
KÉPVISELŐK Elmehetsz te is simán.
740 AGORASTOCLES Megyek, bezörgetek akkor.
KÉPVISELŐK Zörgethetsz simán.
AGORASTOCLES Akkor most fogd be végre! Nyikorog az
ajtaja,
és látom is, hogy jön már kifelé Lycus, a strici.
Maradjatok itt!
KÉPVISELŐK Maradunk, de az arcunkat viszont
el kell takarni, a strici ne vegye észre, hogy
745 az egész problémát itt nekünk köszönheti.

III. 5.

Lycus kilép a házból.

LYCUS Nyugodtan kössék fel magukat a jóspapok,
én ezek után egyetlen szavukat sem hiszem!
Az előbb az áldozatnál azt mondták nekem,
hatalmas kár fog érni és nagy veszteség,
750 de most kötöttem itt egy bombaüzletet.
AGORASTOCLES Szép jó napot, Lycus!
LYCUS Neked is, Agorastocles!
AGORASTOCLES Most mennyivel szívélyesebben
üdvözölsz!
LYCUS Lenyugodtak a kedélyek, mint ahogy a tengeren
a vitorla mindig szélirányba fordul el.²⁸
755 AGORASTOCLES Minden jót kívánok a háznak, ha neked
nem is.
LYCUS Részük van minden jóban, még ha neked nem is.
AGORASTOCLES Adelphasiumot, kérlek, küldd hozzám
ma át,
ezen a szép és nemes Aphrodisia-ünnepen!
LYCUS Mi az, túl forróra sikerült a reggeli?
AGORASTOCLES Hm?
760 LYCUS Mintha megégett volna a szád: összevissza jár.
AGORASTOCLES Arról beszélj, strici, hogy egy szolgám,
úgy tudom,
nálad van.
LYCUS Nincs itt, arra mérget is vehetsz.
AGORASTOCLES Hazudsz. Eljött ide hozzád, és pénzt is
hozott.
Olyan emberektől tudom, akik megbízhatók.
765 LYCUS Nagyon ravasz. *(Észreveszi a Képviselőket.)*
Tanúkkal jössz, hogy rajtakapj.
Nálam ugyan senki, semmi nincsen tőletek.
AGORASTOCLES Képviselők, ezt jegyezzétek meg!
KÉPVISELŐK Úgy teszünk.
LYCUS *(Félre.)* Hahaha! Rájöttem már, mi van! Leesett
a trükk.
A spártai csávó lesz az, akit nemrég ide
770 csábítottak ezek hozzám. Csípi a csőrüket,
hogy én háromszáz aranyat zsebre vághatok,
és kiszagolták, hogy ez a srác rosszakaróm nekem,
betanították, állítsa azt, hogy a szolga és
a pénze itt van nálam. Összejátsszanak,
775 hogy elvegyék mindkettőt és osztozzanak.
A bárányt elvonnék a farkastól. Ugyan!

AGORASTOCLES Tagadod tehát, hogy itt van a szolgám és
a pénz?
LYCUS Aha. Rekedtre tagadom magamat, ha érdekel.
KÉPVISELŐK Neked véged, strici. Az ő intézője volt,
780 akiről azt mondtuk, hogy Spártából érkezett,
és aki a háromszáz Fülöp-aranyat adta át.
(Agorastoclesnek.) A teljes összeg a tárcájában nála van.
LYCUS Basszátok meg!
KÉPVISELŐK Hát ezt inkább te baszhatod.
AGORASTOCLES Te mocsok, a tárcát egyből ide is
adhatod,
785 lopáson kaptalak! *(A Képviselőknek.)* Kérlek,
figyeljetek,
legyetek tanúi, hogy a szolgámat elhozom. *(Bemegy
Lycus házába.)*
LYCUS Most aztán tényleg végem, nem csak gondolom.
Direkt csinálták, hogy csapdába csaljanak.
Inkább magamtól húzok a francba innen el,
790 mielőtt odaráncigálnak a bíróság elé.
A fene egye meg a jövődölőket, jósokat!
Ha jót ígérnek, arra mindig várni kell,
a rossz viszont beteljesedik seperc alatt.
Megyek, megkérdezem a barátaimat, magam
795 felkötni milyen módszerrel a leghatékonyabb.
(Jobbra el.)

III. 6.

Agorastocles és Collybiscus kilép Lycus házából.

AGORASTOCLES *(Collybiscusnak.)* Gyere, lépj elő!
Lássák a tanúk, ahogy kijössz!
(A Képviselőknek.) Az én szolgám, ugye?
COLLYBISCUS Az vagyok, Agorastocles.
AGORASTOCLES Na, erre mit lépsz, te strici?
KÉPVISELŐK A vitapartnered lelépett innen.
AGORASTOCLES Inkább döglött volna meg!
800 KÉPVISELŐK Szerintünk is.
AGORASTOCLES Fel is fogom jelenteni.
COLLYBISCUS Énrám szükséged van még?
AGORASTOCLES Fogd a jelmezed!
COLLYBISCUS Katonatiszt sem hiába lettem: egy kicsit
zsákmányoltam odabent, amíg mind alszanak
striciéknél, én befaltam a belsőségeket.²⁹
805 Megyek innen befelé.
AGORASTOCLES *(A Képviselőknek.)*
Ez kedves volt tőletek.
Képviselők, igazán köszönöm a segítségetek.
Holnap találkozunk a bíróság előtt.
(Collybiscusnak.) Te gyere, *(a Képviselőknek)* nektek
meg a viszontlátásra! *(Bemennek.)*
KÉPVISELŐK Neked is.
Ez a bánásmód minket egészen felháborít,
810 azt hiszi, némi kajával kiszúrhatja a szemünk.
A gazdagokra jellemző viselkedés:
a köszönet a jóért könnyű, mint a tollpihe,
a rosszért ólomként nehezedik ránk a düh.
Akkor talán mi indulhatnánk is haza,

815 mert teljesítettük most ezt a küldetést,
a honpolgárok megrontója csődbe ment. (El.)

IV. 1.

Milphio kilép a házból.

MILPHIO Nagyon érdekel már, hogy a fondorlatos trükk
merrefelé halad.

Igyekszem tönkretenni a stricit, aki szívatja a főnököt,
de ő továbbra is engem ütlegel, kézzel-lábbal püföl.

820 Ha a főnököd szerelmes, az szívás. Főleg, ha frusztrált.
Hopp! Látom, itt jön a templomból visszafelé
Syncerastus,
a strici szolgája. Kihallgatom, hogy mit beszél magában.

IV. 2.

Syncerastus jobbról érkezik.

SYNCERASTUS Tudvalevő, hogy égen-földön senkit nem
érdekel, milyen
rendes ember vagy, ha olyan a főnököd, mint ez az
enyém.

825 Nincs annál nagyobb gazember a világon sehol,
mint az én főnököm: párját ritkítóan mocskos gané.
Esküszöm, hogy egy kőbánya vagy malom is jobb
munkahely
lenne! Inkább egy bazi vasrúdhoz kikötve senyvedek,
mint hogy ennek a stricinek dolgozzak itt! Miféle
társaság!

830 Jóságos ég, hogy milyen zuhlott népség jár ide!
Tiszta alvilág! Pont úgy megfordul itt minden típus:
boldog és boldogtalan, szökött rab, tolvaj és szabad,
össze- vagy bilincsbe vert, eladósodott, ha pénze van,
mind szívesen látott vendég. Ez az egész kóceráj tele

835 van homályos kis zugokkal, ahol csak a kocsmázás
folyik.
Vannak itt nálunk agyagkorsókra szurokkal írt betűk,
jó könyöknyi hosszán ott virít a kuncsaftok neve,
efféle boroshordó-válogatással is szolgálhatunk.
MILPHIO *(félre)* Nem semmi. Talán örökösének őt tette
meg a főnöke?

840 Úgy gyakorol itt, mint aki nekrológot készül mondani.
Odamennék hozzá, de közben meg tök szívesen
hallgatom.

SYNCERASTUS Belebetegszem már a látványba is, hogy a
drága munkaerő a pénzt
itt herdálja el nálunk, a főnökük meg nézheti.
Tökmindegy végső soron: ebül vész az ebül szerzett
vagyon.

845 MILPHIO *(félre)* Mintha tisztességes ember lenne, pont
úgy nyomja itt,
pedig a Lustaság szobrához is simán állhat modellt.
SYNCERASTUS Most a Venus-templomból hozom a
tálakat haza, a főnököm
áldozatát nem jó szívvel fogadta Venus az ünnepen.

MILPHIO *(félre)* Mert volt esze!
SYNCERASTUS Viszont az első
áldozatukkal a lányaink

850 rögtön megnyerték maguknak.
MILPHIO *(félre)* Mondom én, hogy volt esze!

SYNCERASTUS Most megyek.
MILPHIO Szióka, Syncerastus!
SYNCERASTUS Ki sziókázik itt?

MILPHIO Jóbarát.
SYNCERASTUS Egy jóbarát a cipekedőt nem tartja fel.
MILPHIO De cserébe jövök eggyel neked ott és akkor,
amikor akarod.

Ezt veheted ígéretnek.
SYNCERASTUS Ha betartod, oké.
MILPHIO Mit kérsz érte majd?

855 SYNCERASTUS Hogy ha majd meg akarnak verni, te
tartsd helyettem a hátadat.
Á, nem is ismerlek!

MILPHIO Megérem a pénzemet.
SYNCERASTUS Aha.

MILPHIO De kellenél.
SYNCERASTUS De ez a cucc nehéz.
MILPHIO Hát tedd le és figyelj már rám!

SYNCERASTUS Na jó,
bár nem érek rá.
MILPHIO Akkor szép jó napot!

SYNCERASTUS Jaj, Milphio!
Áldja meg az ég –
MILPHIO Kit?

SYNCERASTUS Hát nem téged, s nem is engem,
Milphio!
860 Nem is a főnököt.

MILPHIO Hát akkor kit?
SYNCERASTUS Aki arra érdemes.
Vagyis akkor közlünk senkit.

MILPHIO Jó szöveg.
SYNCERASTUS Igen, mivel az enyém.
MILPHIO Mit csinálsz?

SYNCERASTUS Amit a rajtakapott házasságtörő
sosem.
MILPHIO Hm?

SYNCERASTUS Viszem a kincsemet.
MILPHIO Hogy fordulnál fel te is, meg
a főnököt!

SYNCERASTUS Nem fogok, azt viszont, hogy ő
felforduljon, elintézhetem,
865 csak félek, hogy engem is magával ránt.

MILPHIO Mégis hogyan?
SYNCERASTUS Rosszfiú vagy?
MILPHIO Aha.

SYNCERASTUS Na, én rosszul vagyok.
MILPHIO De hát miért?
Pukkadásig tömheted magad, és a szexben sincs hiány,
egy bűdös vasadba sem kerül, hogy ágyba vidd a nőd.

SYNCERASTUS Úgy legyen nekem –
MILPHIO – minden pontosan az
érdemeid szerint!

870 – hogy a vesztét kívánom.
MILPHIO Hát tegyél is érte, ha ez komoly.

- SYNCERASTUS Toll nélkül repülni elég nehéz. (*Karját lengeti.*) Nincs toll a szárnyamon.
- MILPHIO Le ne borotvöld akkor! Hogyha vársz két hónapot, simán elrepülsz a hónaljiszőrödön!
- SYNCERASTUS Mész a francba!
- MILPHIO Te meg ő!
- SYNCERASTUS Jó. Mert mint a rossz pénzt, ismerem. Jól megszívatható.
- 875 MILPHIO De hogyan?
- SYNCERASTUS Mintha tudnál titkot tartani.
- MILPHIO Én jobban fogom őrizni a titkot, mint néma gyerek, akinek az anyja se.
- SYNCERASTUS Még be is venném, de túl jól ismerlek már ehhez azért.
- MILPHIO Mondd el az én felelősségemre!
- SYNCERASTUS Rossz döntés, de jó, legyen.
- MILPHIO Ugye tudod, hogy a főnököm rühelli a tiédet?
- SYNCERASTUS Tudom.
- 880 MILPHIO Mert szerelmes.
- SYNCERASTUS Nekem aztán hiába beszélsz.
- MILPHIO Mert?
- SYNCERASTUS Mert tudom.
- MILPHIO Arra mérget is vehetsz, hogy a főnöködnek ártani próbál minden áron. Úgy is kell neki! És ha te benne vagy, könnyebb dolga lesz.
- SYNCERASTUS De egy dologtól félek, Milphio.
- MILPHIO Éspedig?
- SYNCERASTUS Ha gödröt ások neki, ne én essek bele.
- 885 Ha a főnök rájön, hogy bárkinek elfecsegetem a titkait, hivatalosan is felvehetem az Összetört Lábszár nevet.
- MILPHIO Tőlem aztán a saját főnökömon kívül nem tudja meg egy lélek sem, és neki is lelkére kötöm, hogy nem szabad rád vallania.
- SYNCERASTUS Rossz döntés a részemről, de elárulom.
- 890 Aztán tartsd a szádat!
- MILPHIO Én leszek maga a Diszkréció.
- Mondhatod, itt a legjobb alkalom, most négy szemközt vagyunk.
- SYNCERASTUS Hasznossá teheti magát a főnököd: csinálja ki!
- MILPHIO Hm?
- SYNCERASTUS Sima liba.
- MILPHIO Ide azzal a libával, hadd adjam át neki!
- SYNCERASTUS Az az Adelphasium, akibe úgy belezúgott, szabad.
- MILPHIO Hogyan?
- 895 SYNCERASTUS Pontosán úgy, ahogyan az ő kishúga is, Anterastilis.
- MILPHIO Ezt most higgyem el?
- SYNCERASTUS Anaktóronban vette a kislányokat egy szicíliai emberkereskedőtől.
- MILPHIO Mennyiért?
- SYNCERASTUS Giddenisszel, a dajkával tizenennyolc mina volt összesen.
- 900 És a pasi be is vallotta, hogy elrabolta a lányokat, mert szabad születésű karthágóiak.
- MILPHIO Jóságos ég!
- Elképesztő, ha ez igaz. Agorastocles, a főnököm onnan származik, és elhurcolták őt is hatévesen, és eladták, és a régi főnökömhöz így került. Ő ráhagyta a teljes vagyont, amikor elhalálozott.
- 905 SYNCERASTUS Ez megkönnyíti a dolgát: őket mint honfitársait felszabadíttathatja.
- MILPHIO De erről még egy szót se senkinek!
- SYNCERASTUS Ha a két lányt elveszi, hát azzal a stricinek jól mattot ad.
- MILPHIO Sőt mielőtt még visszavágna, tönkrevágom teljesen.
- Erre készülök.
- SYNCERASTUS Bárcsak ne kéne dolgoznom neki!
- 910 MILPHIO Kis szerencsével velem együtt fognak felszabadítani.
- SYNCERASTUS Úgy legyen! Másvalamiben segíthetek még, Milphio?
- MILPHIO Csak vigyázz magadra!
- SYNCERASTUS Rajtam nem múlik, csak rajtatok. Csak maradjon köztünk! Szia!
- MILPHIO Én semmiről se tudok. Szia!
- SYNCERASTUS És nem is lesz semmi, ha nem ragadod meg az alkalmat.
- MILPHIO Tök igaz,
- 915 úgy tesztek.
- SYNCERASTUS Jó nyersanyag, csak tudni is kell bánni vele.
- MILPHIO Abbahagynád végre?
- SYNCERASTUS Jó, megyek.
- MILPHIO Lekötelezel vele. (*Syncerastus el.*) Elment. Azt akarja az ég is, hogy a főnöknek jó legyen, a strici meg dögöljön meg: már dögrovásra is került. Célba sem ért az első fegyver, már van új muníció.
- 920 Bemegyek és elmondom a főnöknek. Ha őt hívnám ide, mondhatnám el itt megint. Nem lenne értelmes dolog. Inkább untatom csak őt, mint itt mindannyiótokat. (*Bemegy Agorastocles házába.*)³⁰

V. 1.

Hanno és kísérete balról érkezik.

- 930 HANNO Buradaki işimi tamamlamak ve yolculuğumu kutsamaları için, burada bulunan tanrı ve tanrıçaları yardıma çağırıyorum. Siz tanrıların gözetimi ve koruması altında olan kızlarımı ve kardeşimin oğlunu buraya getirebilir misiniz?
- Geçmiş zamanlarda, Antidamas buradaki arkadaşım ve misafirimdi.
- 935 Yapması gereken her şeyi yaptığı söylenen bir adam. Oğluna gelince, onun burada olduğunu söylüyorlar, Agorastocles. Bak, ona bu misafirperverliği getirdim.

- Onun buralarda yaşadığını bana elleriyle gösterdiler.
Ben nöbet tutarken, onlara soracağım, buradan
çikanlara.
- 940 Buraya hükmeden yardıma çağırdığım tanrı ve
tanrıçalar,
benim bu şehre girişim mükemmel kılınacak.
Tanrılar,
kızlarımı bulmama yardım edin!
Biri diyor ki Antidamas
- 945 yapması gerekeni yaptı.
Agorastocles onun oğludur.
Ona misafirperverliği ben getirdim.
KONUŞTUĞUM GENÇ ADAMA.
Onlara soracağım, dışarı çikanlara. Bekleyeceğim.³¹
- 950 E város minden istenéhez fordulok,
az ügyemmel teljes tisztelettel érkezem,
hogy két leányomat és a testvérem fiát
engedjétek most megtalálnom, istenek!³²
- 955 Vendégbarátok voltunk Antidamas meg én,
mondják, megette, amit meg kellett tennie.
Állítólag Agorastocles az ő fia,
hozom neki a vendégbarátság zálogát.³³
Ideirányítottak, hogy errefelé lakik.
- 960 Megérdeklődöm itt, ha valaki majd kijön.

V. 2.

Agorastocles és Milphio kilép a házból.

- AGORASTOCLES Azt mondd, Syncerastus mondta,
Milphio,
hogy a lányok szabadon született karthágóiak,
és elrabolták őket?
- MILPHIO Igen. Használd ki, hogy
honfitársaidat felszabadíttathatod!
- 965 Az orrod előtt raboskodik ez a két szabad
lány, szégyen és gyalázat, ezt nem tűrheted!
HANNO (*félre*) Jóságos ég, könyörgök, istenek, milyen
zene füleimnek, amit most mondanak!
Azért beszélget nyilván ez a két férfi itt,
- 970 hogy énrólam minden szennyet lemossanak.
AGORASTOCLES Amit kérsz, megtenném, ha lenne rá
tanú.
MILPHIO Minek neked tanú? Bátorság! Csak nyomulj!
Valamiképp melléd szegődik a szerencse majd.
AGORASTOCLES Belekezdeni könnyű, de befejezni nem
annyira.
- 975 MILPHIO (*Észreveszi Hannót.*) Na de ki lehet itt ez a
furcsa tunikás madár?
Mégfűjták a köpenyét a fürdőben talán?
Úgy néz ki, mint egy pun. Valami seftes lehet.
Nem semmi vén nyuggercsapat segít neki!
AGORASTOCLES Mert?
MILPHIO Nézd, milyen rogyantak a
hátizsák alatt!
- 980 Hát én asszem, ezeknek nem nőttek ujjaik.
AGORASTOCLES Hogyhogy?
MILPHIO A karikagyűrű a fülükben fityeg.

- HANNO (*félre*) Odamegyek hozzájuk, köszönök nekik
punul.
Ha válaszolnak rá, pun nyelven folytatom,
ha nem, úgy forgatom a nyelvemet, ahogy itt szokás.
- 985 MILPHIO (*Agorastoclesnek.*) Veled mi a helyzet? Tudsz
valamennyire még punul?
AGORASTOCLES Egy mukkot se. Hogy is tudnék, azt
mondd meg nekem,
ha Karthágóból elvittek hatévesen?
HANNO (*félre*) Jó ég! Tömegesen estek áldozatul nekik
a szabad születésű karthágói gyermekek!
- 990 MILPHIO (*Agorastoclesnek.*) Na, mi lesz?
AGORASTOCLES Mi lenne?
MILPHIO Szólítsam
meg én punul?
AGORASTOCLES Beszélsz punul?
MILPHIO Lelkem mélyén egy őspun lapul.
AGORASTOCLES Köszönj akkor, kérdezd meg, mit akar,
mért van itt,
kicsoda, hová való, faggasd ki rendesen!
MILPHIO (*Hannónak.*) Merhaba! Kedves uram, önben
kit tisztelhetünk?³⁴
- 995 HANNO Ben Kartacalı Mytthymbal'in oğlu Hanno'yum.
AGORASTOCLES (*Milphiónak.*) Mit mondd?
MILPHIO Azt mondja, hogy Karthágóból való,
Hannónak hívják, és hogy Mytthymbal fia.
HANNO Merhaba!
MILPHIO (*Agorastoclesnek.*) Köszön.
HANNO Efendim!
MILPHIO (*Agorastoclesnek.*) Azt mondja, hogy
valamit enni akar. Hallod, milyen éhesen beszél?
- 1000 AGORASTOCLES Most üdvözljed punul az én nevemben
is.
MILPHIO (*Hannónak.*) Merhaba, efendim!
(*Agorastoclesre mutat.*) Üdvözli ő magát.
HANNO O adam senin küçük dostun mu?
MILPHIO Ez neked szól, nem nekem.
AGORASTOCLES Miért, mit mondd?
MILPHIO Hogy a pofája kücsüt feldagadt.
Lehet, hogy azt hiszi, hogy mi orvosok vagyunk.
- 1005 AGORASTOCLES Nem verek át egy turistát, mondd, hogy
nem vagyunk!
MILPHIO (*Hannónak.*) Hallod –
HANNO Burada doktor yok.
AGORASTOCLES Pontosan.
Ilyen érthetően magyarázz mindent el neki!
Tudd meg, hogy kér-e bármit!
MILPHIO Hé, övnelküli!
Miért vannak itt? Szükségük van-e bármire?
- 1010 HANNO Senin problemin ne?
AGORASTOCLES Mi?
HANNO Afrikalı gibi görünen bu
yabancıya kim cevap verecek?
AGORASTOCLES Miért van itt?
MILPHIO Nem hallod? Azt mondja, hogy a cirkusz
müsorát
afrikai görényverekedéssel gyarapítaná.
HANNO Defol git buradan, pislik!
AGORASTOCLES És ez mit jelent?

- MILPHIO Hogy fölát meg gittet importált ide,
1015 és az eladásukhoz franchise-partnert keres.
AGORASTOCLES Tehát kereskedő.
HANNO O kötü bir adam.
MILPHIO Kötbért akar.
HANNO Baltayla kafası kesilesi aptal bir koyundan
farkın yok.
AGORASTOCLES Fordítsad már, Milphio!
MILPHIO Azt mondja, a baltájával vághat egy lyukat
ablak gyanánt, az árut ott kileshetik,³⁵
AGORASTOCLES Mi közöm nekem ehhez?
MILPHIO Azt akarja, tudd, nehogy
meggyanúsítsd, hogy valamit titokban ellopott.
HANNO Bu insanlar Fenikeli değiller.
MILPHIO Hú, meg ne tedd,
amit most kért!
AGORASTOCLES Miért, mi az? Fordítsd le már!
1025 MILPHIO Azt kéri, hogy fenekeljed őt el annyira,
hogy megdegeljen. Ez szerinte szép halál.
HANNO Aman tanrım, onu hemen susturuyorum.
AGORASTOCLES És most mi van?
Mit mond?
MILPHIO Na, ezt már aztán végképp nem tudom.
HANNO Jó, mostantól latinul beszélek majd veled.
1030 Te csakis egy legutolsó xenofób mocsok lehetsz,
ha helyismerettel nem rendelkezön röhögsz!
MILPHIO Maga pedig egy kétszínű feljelentgető,
azért jött, hogy karattyolással verjen át,
maga duplanyelvű, csúsizó szó szörnyeteg!
1035 AGORASTOCLES Ne szóljál már be neki, fékezd a
nyelvedet!
Ne sértegesd őt itt nekem, ha jót akarsz!
A földimet ne bántalmazd verbálisan!
(*Hannónak.*) Képzeld, én is Karthágóból származom!
HANNO Ó, szervusz, honfitárs!
AGORASTOCLES Szervusz, akárki vagy is!
1040 Csak szólj, ha esetleg szükséged van bármire,
hiszen egy nemzethez tartozunk.
HANNO Nagyon köszí.³⁶
Nem ismersz errefelé bizonyos Agorastoclest?
1045 AGORASTOCLES Ha Antidamasnak az örökbe fogadott
fiát
kérdesz, az én vagyok.
HANNO Jól értem, mit beszélsz?
AGORASTOCLES Antidamas fia vagyok.
HANNO Ha ez igaz, itt hozom,
látod, a vendégbarátunknak a zálogát.
AGORASTOCLES Mutasd csak! Illik hozzá. Otthon van az
én felem.
1050 HANNO De örülök, drága barátom! Az édesapád az én
vendégbarátom volt rég, Antidamas.
Vele törtem ketté régen ezt a zálogot.
AGORASTOCLES Hát akkor szívesen látlak az
otthonomban itt.
A barátságot és Karthágót is vállalom,
1055 ahonnan származom.
HANNO Áldjanak meg az istenek!
Mesélj! Hogyhogy te Karthágóból származol?
Az itteni apád aitoliai volt, ugye?
- AGORASTOCLES Karthágóból raboltak el, Antidamas
meg itt
megvett, és később lettem a fogadott fia.
1060 HANNO És Demarchus fogadta örökbe őt magát.
De ez mellékes, térjünk vissza rád! Van-e
valami emléked még a szüleidről? Tudod
apád, anyád nevét?
AGORASTOCLES Igen.
HANNO Mondd meg nekem!
Lehet, hogy rokonaim vagy ismerőseim.
1065 AGORASTOCLES Anyám neve Ampszigura volt, az apámé
Jahón.
HANNO Ó, bárcsak élne még édesapád és anyád!
AGORASTOCLES Meghaltak?
HANNO Igen. Nagyon megrázott engem is.
Unokatestvérem volt Ampszigura, a te anyád,
és az édesapád is, ő meg az apám oldalán.
1070 Rám hagyta mindenét, mikor elhalálozott.
Nagyon nehezen viselem, hogy többé nincs velünk.
De ha valóban te vagy Jahónnak a kislánya,
annak a bal kezeden nyoma kell hogy legyen,
játék közben megharapott egyszer egy majom.
1075 Mutasd!
AGORASTOCLES (*Öklét mutatja.*) Megnézheted.
HANNO Nyisd csak ki!
(*Agorastocles kinyitja a tenyerét.*) Ott a nyom!
AGORASTOCLES Ó, drága nagybátyám!
HANNO Drága Agorastocles!
Mint aki újjászületett, úgy érzem most magam.
MILPHIO (*Agorastoclesnek.*) Hú, örülök, hogy ilyen jól
alakult a dolgotok.
(*Hannónak.*) Nem bánja, ha mondom most valamit?
HANNO Ugyan, dehogya.
1080 MILPHIO Az apai örökségét meg kéne kapnia.
Úgy méltányos, ha órá száll az apai vagyon.
HANNO Minden szavaddal egyetértek. Átadom.
Ha eljön érte, hiánytalanul megkapja majd.
MILPHIO De ha itt maradna, hadd kaphassa meg akkor is!
1085 HANNO S ha valami történik velem, övé mindenem.
MILPHIO Hopp, az előbb támadt egy parádés ötletem!
HANNO Mi az?
MILPHIO Segítenie kell.
HANNO Szívesen, bármiben.
Segíték, ahogy szeretnéd, ez természetes.
Miről van szó tehát?
MILPHIO Trükközni tudna jól?
1090 HANNO Ja, az ellenséggel. A baráttal felesleges.
MILPHIO Rohadt nagy ellenség.
HANNO Jó, megszívathatom.
MILPHIO (*Agorastoclesre mutat.*) Tart egy lányt egy
stricinél.
HANNO Szerintem jól teszi.
MILPHIO A strici a szomszédunk.
HANNO Jó, megszívathatom.
MILPHIO És ő futtatja ezt a két lányt itt, akik
1095 testvérek. Szétfeszíti a vágy az egyikért,
de nem szexelt vele.
HANNO Durva, így szerelmesen!
MILPHIO A strici szórakozik vele.

- HANNO Minél több pénzre hajt.
MILPHIO (*Agorastoclesre mutat.*) Be akar tartani neki.
HANNO Azt jól teszi, ha megteszi.
MILPHIO Most megfogalmazódott bennem az átverés:
1100 magát megbízzuk, mondja azt, hogy a lányai
gyerekkorukban Karthágóból tűntek el,
és mindkettőjüket most felszabadítaná
azzal az indokkal, hogy a lányai. Ez érthető?
HANNO Világos, mint a nap. Tényleg volt két kicsi
1105 lányom, a rájuk vigyázó nővel tűntek el.
MILPHIO Nem semmi, jól nyomja. Simán megettetted
vele.
HANNO (*Sír.*) Túl testhezálló a szerep.
MILPHIO (*félre*) Baszki, ez milyen
egy gátlástalan és rafinált, rutinos trükköző!
Hogy elsírta magát! Így meggyőzőbbé teszi.
1110 Engem, a konstruktórt is leköröznék a trükkjei.
HANNO És mondd, milyen a szolgálójuk kinézete?
MILPHIO Alacsonyabb termetű, sötét bőrű.
HANNO Ez ő!
MILPHIO Szép nő, egészen fekete az arca és szeme.
HANNO Hát hajszálpontosan leírtad a külsejét!
1115 MILPHIO Kívánja látni?
HANNO Előbb a két kislányomat.
De azért csak hívd ki! Ha az én két lányom van itt,
és ő a dajka, felismer majd egy perc alatt.
MILPHIO (*Bekopog Lycus ajtaján.*) Hé, van valaki bent?
Giddenisnek szóljatok,
jöjjön ki, mert van itt egy úr, aki őt keresi!
- V. 3.
- Giddenis kilép Lycus házából.*
- 1120 GIDDENIS Ki kopog?
MILPHIO Nem idegen.
GIDDENIS Mit segíthetek?
MILPHIO (*Hannóra mutat.*) Figyelj,
ismered ezt a tunikás pasit? Tudod, ki ez?
GIDDENIS Kit látnak szemeim? Mindennek ura, Iuppiter!
A munkaadóm! Ő bízta rám a lányokat,
a karthágói Hanno!
MILPHIO (*félre*) Ezt a hazug picsát!
1125 Vérprofi, nem egy kispályás spíler a pun pasi,
bűvészmutatványába mindenkit bevont!
GIDDENIS Üdvözlöm, Hanno! Itt mindannyian nagyon
rég várjuk, én is és a lányok is. De ne
döbbenjen már meg ennyire, ne bámuljon így!
1130 Nem ismeri meg a bébiszittert, Giddenis?
HANNO De. De hol vannak a lányaim? Az jobban
érdekel.
GIDDENIS A Venus-templomban.
HANNO Mégis mit keresnek ott?
GIDDENIS Pont ma van az Aphrodísia, Venus ünnepe,
imádkoznak, hogy hozzájuk kegyes legyen.
1135 MILPHIO Hát összejöttek nekik, (*Hannóra mutat.*) ha
egyszer itt van ez.
- AGORASTOCLES (*Giddenisnek.*) Hé, most akkor tényleg
az ő lányai?
GIDDENIS Pontosan.
Hogy igaz ember, igazán kapóra jött nekik,
szerencse, hogy ma éppen jókor érkezett,
mert mától más kategóriába sorolhatók,
1140 kénytelenek testüket bocsátani áruba.
FIÚ (*Előlép Hanno kíséretéből.*) Anneme selam olsun!
GIDDENIS Oğluma selam olsun!
(*Hannónak.*) Haydi sağlıgımıza birer kadeh şarap
içelim!
AGORASTOCLES (*Hannónak.*) Miről beszélnek? Fordítsd
már le, légy szíves!
HANNO Köszönt a mamájának, s ő is köszönt neki.
1145 (*Giddenisnek.*) Hallgass! Nem hatnak rám a női bámaid.
AGORASTOCLES Tessék?
HANNO Van tüdeje a csajnak.
AGORASTOCLES És miért baj az?
HANNO (*Milphióának.*) Kísérd be őket magatokhoz, a
dajkának is
szólj, menjen át hozzátok velük együtt!
AGORASTOCLES (*Milphióának.*) Csináld!
MILPHIO De ki fogja megmutatni a lányokat?
AGORASTOCLES Én, simán.
1150 MILPHIO Megyek.
AGORASTOCLES Talán ha mennél, nem csak mondanád!
A nagybátyám tiszteletére vacsorát adok.
MILPHIO (*Hanno kíséretének.*) Pislik! Most mindjárt a
malomba küldelek,
nagy tuskóhoz kötözlek, kútba hajítalak!
(*Hannónak.*) Tetszéseteket biztosan elnyeri a fogadtatás.
(*Hanno kíséretével bemegy.*)
1155 AGORASTOCLES Hallod, bátyám, ne mondd, hogy nem
szóltam neked:
kérelek, hogy add hozzám a nagyobbik lányodat!
HANNO Elintéztetek veheted.
AGORASTOCLES Hozzám adod?
HANNO Igen.
AGORASTOCLES Ó, drága nagybátyám! Most lettünk egy
család!
Most végre már szabadon beszélhetek vele.
1160 Bátyám, ha szeretnéd látni a két lányodat,
gyere velem!
HANNO Már régóta vágyom erre, jövök.
AGORASTOCLES Mi lenne, ha most eléjük mennénk?
HANNO Csak nehogy
a végén elkerüljük egymást! Iuppiter,
változtasd bizonyossággá most a bizonytalant!
1165 AGORASTOCLES Remélem, a szerelmemmel már együtt
leszünk.
(*Észreveszi Adelphasiumot és Anterastilist.*)
De jönnek is már.
HANNO Ők lennének a lányaim?
Hogy megnőttek!
AGORASTOCLES De a helyzet azért nem drámai,
pusztán a magassarkú platformcipő³⁷ teszi.³⁸

V. 4.

Adelphasium és Anterastilis jobbról érkezik.

- ADELPHASIAM Aki képes értékelni a szépet, annak ma bőven volt
 1175 min legeltetnie a szemét a templomban.
 Lenyűgözőek voltak ott az eszkortok
 1176a fényűző fogadalmi ajándékai,
 mind méltó a gyönyörű, isteni Venushoz
 1177a – az ő hatalma nem megvetendő.
 Rengeteg szép holmi volt ott, formás halmokba rendezve.
 Tömjén, mirrha, mindenféle illat
 1179a lengte körül az oltárt. Nem tűnt kisstílusnak
 1180 az ünneped, Venus, sem a szentély.
 1180a Hatalmas rajongói tömeg verődött össze a kalydóni Venus tiszteletére.
 1181a ANTERASTILIS Igen, és ami minket illet,
 hatalomra jutottunk és
 1182a békére lertünk, nővérem.
 És nem is röhögött körbe a
 1183b sok kamaszfiú, mint a többieket.
 ADELPHASIAM Inkább mások gondoljanak így ránk,
 mint hogy magadat fényezd, hugi!
 1185 ANTERASTILIS Bízom benne, hogy úgy lesz.
 ADELPHASIAM Hát még én!
 Mert van bennünk valami plusz a többiekhez képest.
 Tiszta ártatlanságunk biztosítéka a származásunk.
 HANNO Iuppiter, ki az emberi fajt védelmezed, s aki életet adsz nekünk,
 akibe bizalmát helyezi az emberiség, könyörgök,
 legyen ez a nap a megváltás napja,
 és hosszú éveken át hiányolt, pici korukban otthonról eltűnt lányaim
 1190 szabadságát add vissza, hadd tudjam, hogy a megingathatatlan hit elnyeri jutalmát!
 AGORASTOCLES Majd én mindenre ráveszem
 1191a Iuppitert, mert jön nekem eggyel,
 1191b és fél.
 HANNO Maradj csendben, kérlek. (*Sír:*)
 AGORASTOCLES Ne sírj, bátyám!
 1192a ANTERASTILIS Nővérem, a férfiak sütkérezhetnek így győzelmük fényében,
 mint ahogyan mi kiragyogtunk ma szépségünkkel a többiek közül.
 ADELPHASIAM Ne butáskodj már, hugi! Szerinted attól már rögtön szépek vagyunk,
 1195 hogy nem szutykos a képünk?
 AGORASTOCLES Ó, bátyám, bátyám!
 HANNO Mi az,
 mit akarsz, ó, fivérem fiúsarja? Nyögd ki!
 AGORASTOCLES Azt, hogy figyelj ide.
 HANNO Figyelek.
 1197a AGORASTOCLES Te vagy a legnagyobbacsibb nagybácsi!
 HANNO Mi van már?

- AGORASTOCLES Milyen szellemes és szép! Milyen intelligens!
 1198a HANNO Intelligenciáját az apjától örökölte.
 AGORASTOCLES Tessék? A te intelligenciádat rég meghaladta.
 1200 Most az összes intelligenciája, az érzelmi is, az én szerelmemnek köszönhető.
 ADELPHASIAM Nem olyanak születtünk, kishúgom, ha szolgák is vagyunk,
 hogy olyasmit tegyünk, amiért kinevethetnének az emberek.
 Sok nő itt rontja el: a legrosszabb, ami elkövethető, ha el van telve magától, a pasiknak nem akar tetszeni.
 1205 ANTERASTILIS Fel vagyok dobódva a jósjelektől és attól, hogy a béljós mit mondott –
 AGORASTOCLES (*félre*) Bár mondott volna valamit rólam is!
 ANTERASTILIS – hogy szabadok leszünk, ha a futtatónk keresztbe tesz, akkor is.
 ADELPHASIAM Nem tudom, hogyan, ha nem segít az ég, vagy a szüleink.
 AGORASTOCLES (*félre*) Eskü, hogy bennem bízott a jós, azért ígért ilyet,
 1210 tudja, hogy ebbe a lányba vagyok szerelmes.
 ADELPHASIAM Gyere, hugi!
 ANTERASTILIS Jövök.
 HANNO Egy szóra még, mielőtt elmentek! Ha nem gond, várjatok!
 ADELPHASIAM (*Agorastoclesnek.*) Ez ki?
 AGORASTOCLES Egy reménybeli jótévőtök.
 ADELPHASIAM Lesz rá alkalom.
 De ki ez?
 AGORASTOCLES Jóbarát.
 ADELPHASIAM Ajánlom, hogy ne ellenség legyen.
 AGORASTOCLES Rendes ember, gyönyörűm.
 ADELPHASIAM Inkább, mint hogy rendetlen legyen.
 1215 AGORASTOCLES Hogyha már barátkozni akarsz, övele tedd!
 ADELPHASIAM Akar a halál.
 AGORASTOCLES Jószándékú jótévő.
 ADELPHASIAM (*Hannónak.*) Jól jársz, ha jót teszel velünk.
 HANNO Mind a ketten boldogok lesztek, ha –
 ADELPHASIAM Te is élvezni fogod.
 HANNO – majd felszabadítalak.
 ADELPHASIAM Akkor mindkettőnket megkaphatod.
 AGORASTOCLES (*Hannónak.*) Bátyám, esküszöm, úgy éljek, hogy Iuppiter helyében én
 1220 elválnék Iunótól, hogy ez a lány a feleségem legyen!
 Mennyire visszafogottan, átgondoltan és illón beszél!
 Mennyire szerényen válaszolt!
 HANNO A kislányomra ismerek.
 De hogy én is milyen ravaszul közeledtem!
 AGORASTOCLES Sőt udvariasan.

- HANNO Teszteljem tovább?
 AGORASTOCLES Csak fogd rövidre, a nézők szomjasak.
- 1225 HANNO Jó, minek húzzuk az időt? Mehetünk a bíróság elé. (*Megragadja Anterastilis.*)
 AGORASTOCLES Így jó, bátyám, nehogy elengedd! (*Megragadja Adelphasiumot.*) Fogom én a másikat, jó?
 ADELPHASIAM Ez a nagybátyád, Agorastocles?
 AGORASTOCLES Mindjárt ki fog derülni. Mindent visszakapsz, én úgy meg... kérem a kezedet most!
 HANNO Irány a bíróság, mire várunk még? Vigyél tanúnak!
- 1230 AGORASTOCLES Jó, előbb téged tanúnak, utána egyből ágyba őt!
 Csak annyi még, hogy... asszem, elmondtam már, baszki, mindent.
 HANNO Húzod az időt. Menjünk! Ne kelljen már odaráncigálni!
 ADELPHASIAM Minek a bíróság? Az adósod vagyunk?
 AGORASTOCLES Elmondja majd ott.
 ADELPHASIAM A saját kutyám ugat meg?
 AGORASTOCLES Tessék, akkor játssz velem most!
- 1235 Mócsing helyett adj csókot! A nyelvedet jól körbenyalnám.
 Simulékonyabb lesz így ez a pincsid az extra szűz olajnál.
 HANNO Menjünk!
 ADELPHASIAM De hát miért?
 HANNO Megloptatok ti mind a ketten.
 ADELPHASIAM Mi téged?
 HANNO Igen.
 AGORASTOCLES Szerintem is.
 ADELPHASIAM Mit loptunk?
 AGORASTOCLES Tőle kérdezd!
- HANNO Sok éve tartjátok két lányom hollétét titokban,
 1240 mindketten szabadon született lányok előkelő családból.
 ADELPHASIAM A bűdös életben, hallod, nem bizonyítasz ránk ilyesmit!
 AGORASTOCLES Fogadjunk akkor egy csókodba, hogy most nem hazudtál!
 ADELPHASIAM Veled nincs dolgom, távozz, légy szíves!
 AGORASTOCLES Már hogyan lenne!
 Ez itt az én nagybátyám, én fogom majd képviselni.
- 1245 Tanúsítom majd, hogy megfosztottátok a tulajdonától többször, s két lányát magatoknál tartjátok szolgasorban,
 bár tudjátok, hogy az otthonukból őket elrabolták.
 ADELPHASIAM Hol vannak? És kiket –
 AGORASTOCLES Volt már részük elég gyötrelemben.
 HANNO Ne mondjuk el?
 AGORASTOCLES De, persze, bátyám.
 ADELPHASIAM (*Anterastilisnek.*) Borzasztóan aggaszt,
- 1250 hugi, hogy mibe keveredtünk most bele. Teljesen leblokkol.
 HANNO Figyeljetek rám, hölgyek! Elsősorban azt szeretném,
 ha lenne rá mód, méltatlan csapás senkit ne sújtson, de most ami jót tőlük kapok én is, ti is, és anyátok, azért örökké hálásak lehetünk az isteneknek,
 1255 hogy mindig megbecsülik s megjutalmazták hitünket. A lányaim vagytok mindketten, s rokonunk ez a fiú is, a bátyám fia, Agorastocles.
 ADELPHASIAM (*Anterastilisnek.*) Ezek ketten szerinted be akarnak etetni minket?
 AGORASTOCLES Dehogysis! Én megesküszöm rá, hogy ő az apátok. Nyújtsatok kezét!
 ADELPHASIAM (*Hannónak.*) Akiről lemondunk, az édesapánk! Hadd öleljünk meg!
 1260 ANTERASTILIS (*Hannónak.*) Akit régóta vártunk, aki hiányzott, apánk!
 ADELPHASIAM (*Hannónak.*) Lányaid vagyunk!
 ANTERASTILIS (*Hannónak.*) Megölelünk!
 AGORASTOCLES Engem ki ölel meg?
 HANNO Most rajtam a sor, hogy boldog lehessenek.
 Sok évnyi szenvedést enyhítek az engem ért örömmel.
 ADELPHASIAM Szinte nem is merem elhinni.
 HANNO Akkor én mindjárt segíték:
 1265 a bébiszitteretek egyből felismert.
 ADELPHASIAM Merre van most?
 HANNO (*Agorastocles házára mutat.*) Átment hozzá.
 AGORASTOCLES (*Anterastilisnek.*) Ne szorongasd már a nyakát ilyen sokáig! (*Adelphasiumnak.*) Legalább te engedd el! Nehogy megfojtsad itt nekem, még mielőtt el tudna jegyezni velem!
 ADELPHASIAM Rendben.
 ANTERASTILIS (*Hannónak.*) De jó, hogy itt vagy!
 HANNO Jól van, verjük bilincsbe akkor egymást karjainkkal!
- 1270 Hármunknál boldogabb ki lehetne?
 AGORASTOCLES Meg is érdemlitek mind.
 HANNO (*Magára mutat.*) Beteljesült e férfi álma!
 AGORASTOCLES Zeuxis és Apellés,³⁹ ó, jaj, meghaltatok ahelyett, hogy ezt lefestenétek! Hiteles ábrázolás más piktortól nem várható.
 HANNO Istenek, istennők, nektek hálás köszönettel tartozom,
 1275 amiért ekkora öröm-boldogság osztályrészem lehet, hogy két kislányomra mostantól megint vigyázhatok.⁴⁰

V. 5.

Antamynides kilép Lycus házából.

- 1280 ANTAMYNIDES Hát ha én le nem verem a stricin a kipengetett minát, tők jogosan nézhet baleknak minden pitianer csaló.

Sőt az a semmirekellő képes volt meghívni ebédre is, majd lelépett, engem meg recepciósnak itthagytott, nem jön se a strici, se a lányok, nincs itt egy falat kaja.

1285 *(Értéktárgyat mutat fel.)* Az ebédet bebiztosítottam s kijöttem most ide,
és így járok el: a hadiadóval a stricit megsarcolom. Emberére talált, ha lenyúlná tőlem azt az ezüstminát! Csak jöjjön most szembe a csaj, amíg ilyen dühös vagyok,
bemosok neki egy akkorát, hogy feketébb lesz, mint egy rigó!

1290 Úgy belefeketedik, hogy mellette világitani fognak a vízfordó edényt cipelő núbiai mindeneseifűk!
ANTERASTILIS *(Hannónak.)* Fogjál szorosan, drága édesapám! Félek, a sólyom lecsap – szörnyű ragadozó! –, és elragadja a fiókáidat.
ADELPHASIMUM *(Hannónak.)* Nem győzlek eléggé ölelni, papa!
ANTAMYNIDES *(félre)* Minek tőkörésszek itt?

1295 Ebből egy kiadós ebédet már ki tudok fizetni. *(Észreveszi a lányokat és Hannót.)* De mi ez itt? Mi van? Mi ez már? Ezt most akkor így hogyan? Mi ez a duplikáció? Miféle megikresülés ez itt? Ki ez a hosszú tunikás, aki olyan, mint egy táncosfű? Nem káprázik a szemem? Ez nem az én csajom, Anterastilis?

1300 Pedig ő az! Jó ideje sejtem már, hogy nem kellek neki. Nem szégyelli, hogy egy ilyen trógert csókolgat a nyílt színen?
Bazmeg, én egy pengeéllel úgy kipellengérezem! Nagy csajmágnés az ilyen lógó tunikás pasi. De megszólítom mégis ezt a pun cicát.

1305 *(Anterastilisnek.)* Te nő! Igen, te! Hát nem szégyelled magad?
(Hannónak.) Te meg mit akarsz a csajtól? Hallgatlak, beszélj!
HANNO Fialatúr, jó napot!
ANTAMYNIDES Szálljál le róla most!
Veszed le róla most a mancsoadat?
HANNO Nem én.
ANTAMYNIDES Nem-e?
HANNO Nem.
ANTAMYNIDES Na, jó, húzz el, te kis nyalonctanonc!

1310 Még te akarsz szexelni, te utolsó söpredék? Oda nyúlkálnál, ahová az igazi férfiak? Te bőrnélküli virsli!⁴¹ Te lógó lebernyeges! Bűdös bakkecske! Összeaszott olajbogyó! Fokhagymaszagúbb vagy, mint egy római tengerész!⁴²

1315 AGORASTOCLES Idefigyelj, kiscsávó, a szuvas fogad gyötör,
vagy keresed a bajt magadnak, azért kötsz most belé?
ANTAMYNIDES Tapízd a dobodat hangaláfestés gyanánt,⁴³
kis buzi! Nem nézem ki belőled, hogy férfi vagy.
AGORASTOCLES Tudod, ki a buzi! *(Bekiabál a házba.)*
Hé, szolgák, kifelé, elő

1320 a dorongokkal!

ANTAMYNIDES Jó, nem kell mellre szívni azt, amit csak úgy poénból mondtam most neked.
ANTERASTILIS Ne csináld már, Antamynides, ezt most minek?
Családtag! Az apánk! Mit szemtelenkedsz itt vele? Ő az apánk. Volt az előbb egy nagy felismerés, és rátalált a bátyja fiára is.

1325 ANTAMYNIDES Apám,
hogy ez milyen durván menő! Duplán öröm, ha a stricinek abból nagy kára származik, hogy így elnyerte jutalmát a ti erényetek.
ANTERASTILIS *(Hannónak.)* Engem meggyőzött.
Bízhatsz benne te is, papa.

1330 HANNO Rendben.
AGORASTOCLES Részemről is. *(Észreveszi Lycust.)*
De éppen itt jön a strici,⁴⁴
ez a derék férfiú pont jókor jön haza.⁴⁵
Citáljuk bíróság elé!
HANNO Ne!
AGORASTOCLES Miért?
HANNO Mivel
elég az is, ha elkísérjük őt oda.

V. 6.

Lycus jobbról érkezik.

LYCUS Az már egyszer biztos, ha őszintén beszélsz, a barátaid nem áltatnak majd semmivel.

1340 Az enyéme egy dologban egyetértenek: ne gürcöljek neki *(Agorastocles házára mutat.)*, inkább kössem föl magam.
AGORASTOCLES Gyerünk a bíróságra, strici!
LYCUS Agorastocles,
hadd kössem föl magam!
HANNO Én is beidézem önt.
LYCUS Magához meg mi közöm van?
HANNO Kijelentem, hogy itt
1345 ezek a szabad születésű nők a lányaim.
Kicsi korukban a dajkával együtt tűntek el.
LYCUS Régóta tudom, magamban még furcsálltam is, hogy értük eddig senki nem jelentkezett.
Nem az enyéme.
ANTAMYNIDES Gyerünk a bíróságra, strici!

1350 LYCUS Az ebédet hiányolod. Oké, megkapod.
AGORASTOCLES Duplán fizess a lopásért!
LYCUS Amit akarsz, vihetsz.
HANNO Nekem is jár kárpótlás.
LYCUS Amit akarsz, vihetsz.
ANTAMYNIDES Nekem pedig az ezüstmina.
LYCUS Amit akarsz, vihetsz.
A nyakammal fizetek, mint az igavonó barom.⁴⁶

V. 7.⁴⁷

- ANTAMYNIDES Strici!
 LYCUS Ki mer zavarni egy stricit,
 miközben üzletel?
 ANTAMYNIDES Csak mielőtt sittedre vágnak, add vissza az
 ezüstminát!
 1400 LYCUS Á, dehogy vágnak.
 ANTAMYNIDES Dehogynem. Lesz ma egy
 saját szobád.
 Válassz: pénzt vagy életet! Mert mindhármunknak
 tartozol.
 HANNO (*félre*) Jól átgondolom, hogy ebben a
 helyzetben most mit tegyek.
 Megtoroljam? Az idegen helyen jelent pereskedést,
 s hallom, hogy ez a hely mennyire züllött és milyen
 erkölcstelen.
 1405 ADELPHASIVM Ehhez a szörnyeteghez inkább ne legyen
 semmi közöd, papa!
 ANTERASTILIS (*Hannónak.*) Hallgass rá! Nem ér annyit
 ez a disznó, hogy megküzdj vele.
 HANNO (*Lycusnak.*) Na, figyelj, strici!
 Megérdemelnéd, hogy jól tönkrevágjalak,
 mégse pereskedem veled.
 AGORASTOCLES (*Lycusnak.*)
 Én se. Ha visszaadod a pénzedet,
 miután szabadulsz, én elintézem, hogy... jól
 bevarranak!
 1410 LYCUS Már megint kezded?

- ANTAMYNIDES (*Hannónak.*) Tőled bocsánatot kérek,
 te pun.
 Mérgemben kiszaladt a számon pár nem túl korrekt
 dolog,
 kérlek, nézd el nekem. Az istenek látják a lelkemet,
 örülök, hogy meglettetek a lányaid.
 HANNO Rendben, hiszek neked.
 ANTAMYNIDES (*Lycusnak.*) Te pedig, strici, szerezz egy
 nőt, vagy kérem vissza a pénzedet.
 1415 LYCUS A fuvoláslányom jó lesz?
 ANTAMYNIDES Leszarom a
 fuvoláslányodat.⁴⁸
 LYCUS Válassz akkor!
 ANTAMYNIDES A többit intézd!
 LYCUS (*Agorastoclesnek.*) Visszaadom a
 pénzedet.
 AGORASTOCLES Csak nehogya elfelejtsed!
 LYCUS (*Antamynidesnek.*) Tiszt uram,
 fáradj velem!
 ANTAMYNIDES Jövök.
 AGORASTOCLES (*Hannónak.*) Mit gondolsz, kedves
 bátyám, Karthágóba mikor indulunk?
 1420 Mert nyilván én is veled megyek.
 HANNO Amilyen hamar lehet.
 AGORASTOCLES Beletelik néhány napba, amíg
 mindenemet pénzzé teszem.
 HANNO Megvárlak, ha szeretnéd.
 AGORASTOCLES Jó. Bulizhatunk!
 (*A közönségnek.*) Tapsoljatok!

Jegyzetek

Az alkotó a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Ösztöndíjprogramjának ösztöndíjasa. A sorok számozása Moodie 2018-as szövegkiadását követi. (*A ford.*)

- 1 A színdarab elején közölt cselekményleírás a fordítótól származik. Az eredetileg ránk maradt szöveg egy Kr. u. 2 századi grammatikus műve, melynek fordítása:
 Pun kisfiút rabolnak el hétévesen
 Otthonról. Egy nőgyűlölő vén megveszi.
 Egész vagyonát ráhagyja. A fiú két kiskorú
 Nőrokonát dajkástul eladja. A vevő Lycus,
 Utolsó strici, szívózik. A srác kétrendbeli
 Lopást bizonyít rá: rabszolgát és pénzbelit.
 Unokaöccsére végül Hanno rátalál,
 S két elhurcolt édeslányát felismeri. (*A ford.*)
- 2 A latin eredetiben a narrátor itt a földmérés latin szókinsét használja, lásd Moodie 2018 *ad loc.*
- 3 Az eredetiben a valószínűleg kifejezetten erre a célra képzett *pulphagionides* görög-latin keverékszó áll, amely a rómaiak hétköznapi eledelére, a *pulsra*, azaz a mai polentára vagy rizottóra emlékeztető kásafélére utal.
- 4 Az itt 'le mosást' jelentő latin igének van szexuális mellékértelme is, lásd Moodie 2018 *ad loc.*
- 5 A hagyományos számozás szerinti 124–126. sorok valószínűleg nem tartoznak az eredeti szöveghez. A fordításhoz elsősorban felhasznált szövegkiadás (Moodie 2018) szerint nem eredeti sorokat a továbbiakban lábjegetben közlöm.

Aki ma idejön, az megtalálja a lányait és az unokaöccsét is itt. Amúgy pedig vizslát! Én akkor most elmegyek átvedleni. (*A ford.*)

- 6 Latinul az elvont fogalmak és az őket megszemélyesítő istenek neve gyakran teljesen azonos (hiszen a kisbetű–nagybetű megkülönböztetés az ókorban még nem volt ismert), és amikor nem, az isten nevét akkor is használják átvitt értelemben a fogalom kifejezésére. Itt is ez a helyzet, ahol *Salus*ról, az egészség istennőjéről van szó.
- 7 A fordításban többé-kevésbé következetesen angol kifejezések adják vissza azt, amikor az eredetiben görögre vált valaki egy-két szó erejéig. Ez azért indokolt, mert a latinra éppúgy egyszerre hatott a tömegkultúra és a magaskultúra felől a görög nyelv (a keleti provinciákból tömegesen érkező rabszolgák beszédétől a görög klasszikusokat forgató elitig), mint a mai kelet-európai nyelvekre az angol (az internet legmélyebb bugyraitól a nemzetközi egyetemi képzésekig).
- 8 Az eredetiben kétnyelvű szójáték: Lycus, akinek a neve 'farkast' jelent, farkasként is akarják csapdába ejteni, lásd Moodie 2018 *ad loc.*
- 9 Aphrodité ünnepe, amelyet a különböző görög városállamokban különbözőféleképpen tartottak meg: Kalýdónban, úgy tűnik (legalábbis a darab világában), a rómaiak egyik Venus-ünnepéhez hasonlóan a prostituáltak állnak a szertartások középpontjában, lásd Moodie 2018 *ad loc.* Ahogyan a „lakoma” és az „áldozat” antik fogalmai egyfajta kontinuumot alkotnak egymással (minden lakoma egy kicsit áldozat és minden áldozat egy kicsit lakoma), úgy

- nemcsak Aphrodité, Venus vagy Astarté papnőinek szerepe volt esetenként határos a prostitúcióval (mint Korinthosban és talán a Rómához közeli Pyrgiben is, lásd Bradley 2020, 74–75), hanem valamilyen értelemben az egyszerű „dolgozó lányok” is az istennő képviselőinek voltak tekinthetők.
- 10 A 214. sor:
soha nem glancolhatod ki eléggé egyiket sem, (*A ford.*)
- 11 A 218. sor:
– amióta megvirradt, meg sem álltunk – (*A ford.*)
- 12 Az eredetiben az a széles körben elterjedt latin átkozódás szerepel, amelyben a megszólítottat ’a keresztre’ küldik, épp ahogy a régi magyar népnyelv átkaiban a bitófára („nyúljon meg a nyakad”, „a szél csapja össze a bokádat” stb.) – a szó szerinti fordítás azonban ma már, a bibliai asszociációk miatt, nem tudná visszaadni a latin kifejezés vulgáris és agresszív stílusértékét.
- 13 A 303. és 305. sorok:
Inkább legyek arról híres, hogy jó, s nem hogy gazdag vagyok.
Jobb, ha egy lány tisztá, mint ha rajta csüng csomó arany. (*A ford.*)
- 14 Az eredetiben *quando ... mecum palpas et λαλεῖς?* („mikor simogatsz meg és beszélgetsz velem?”) – ami szintén eufemizmus a szexuális együttlétre.
- 15 A 385. sor:
Volt két szem, ajak meg nyelv is még!
MILPHIO Nem állnál végre le? (*A ford.*)
- 16 A 390a sor:
és az ő szíve, szenvedélye, csókja!” Te utolsó szemét! (*A ford.*)
- 17 456a–456b:
Nem akartam felajánlani, a béljós rosszakat mondott, az istennő nem érdemelte meg. (*A ford.*)
- 18 A következő történetben a nyilvánvaló nagyotmondások mellett az ókori közönség számára valószínűleg nagyon is ismerős, mindennapi képek is megjelennek: ahogy a későbbi Itáliában, úgy az ókorban is elterjedtek lehettek a különböző madárcsapdák (pl. az itt leírt, a modern légyapárhoz hasonlóan működő típus, lásd Moodie 2018 *ad loc.*), a sebzett madár „letollazása” pedig a mai magyar vadászok körében is jól ismert eljárás.
- 19 Vö. Plautus: *Pseudolus* 720. (*A ford.*)
- 20 A római színházban kellékpénznek lóbabot használtak, amely az antik Itáliában takarmányként és emberi ételként is elterjedt volt – ez pedig ebben a darabban azért is különösen stílszerű, mert a lóbab latin neve (*lupinum*) ráadásul az azzal lépre csaló Lycus névével és annak latin fordításával (*lupus*, ’farkas’) is összecseng, lásd Moodie 2018 *ad loc.*
- 21 A sztereotípiá felemlítése többrétegű játék a színpadi és az azon kívüli világ határaival: a darab szerint annak (a punokat leszámítva) minden szereplője görög, az általánosításnak tehát itt most nem a szereplő szempontjából van értelme (mint az előbbi utalásnak a „barbárok”, köztük a rómaiak takarmányozási szokásaira), hanem a római színész és közönség szempontjából – akik viszont most a darab és az azt keretező ünnepnap kontextusában joggal (és valószínűleg örömmel) viselkednek másképp, mint egy „erkölcsös” hétköznapi római.
- 22 Az eredetiben a *chlamys* szó szerepel, amely egyfajta köpeny, tehát másféle ruhadarab, mint a modern „zubbony” – azonban a latin (eredetileg görög) szó katonai asszociációit a magyarban leginkább ez a fordítás adja vissza.
- 23 I. Attalos pergamoni király soha nem foglalta el Spártát. A 663–666. sorok egy lehetséges színpadi adaptációja: ne legyen tanú. Azt mondta nekünk, hogy Putyin seregében volt kint New Yorkban légiós, onnan dezertált, mikor elesett a tartomány.
COLLYBISCUS (*félre*) Ez jó szöveg volt, és New York is nagy dobás. A továbbiakban (719., 769., 780.) Spárta neve New Yorkra cserélhető. (*A ford.*)
- 24 Az eredetiben *musca*, azaz ’légy’, mind a szó szoros, mind átvitt ’kíváncsiskodó ember’ értelmében, lásd Moodie 2018 *ad loc.*
- 25 Alternatíva a 693–694. sorokra:
Olyan szobát keresek, ahol még gondosabb az ellátás, mint egy fizetős magánklinikán. (*A ford.*)
- 26 Valószínűleg III. Antiochosról, a Kr. e. 187-ben meghalt szíriai királyról van szó. A „szemeire” vonatkozó utalást itt lehet szerinti is érteni, például a keleti Mediterráneumban ekkoriban is divatos szemfestékre gondolva, de átvitt értelemben is: akár a Keleten gyakran a „király szemeinek” nevezett főhivatalnokok fényűző életmódjára értve; akár, a hely erotikus kontextusát figyelembe véve, a király egy másik páros, golyókra emlékeztető testrésze (ez nem lenne egyedülálló a római irodalomban, vö. pl. Martialis III. 92, 2). Lásd Moodie 2018 *ad loc.*
- 27 Az eredetiben a *pultem* latin szóalak kettős jelentésére épül a szó-játék, amely a *pulto* ’kopog’ ige mellett a *puls*, *pultis* ’kása’ főnév alakja is lehet: *si pultem, non recludet?* – *panem frangito*, „ha kopogok és nem nyitja ki/ha a kását nem nyitja ki” – törj kenyeret!”.
- 28 Vö. Plautus: *Epidicus* 49. (*A ford.*)
- 29 Ennek a mozzanatnak azon felül is lehet értelme, hogy kipoentírozza a plautusi rabszolgák sztereotíp falánkságát: az áldozati hús megszerzése az áldozat bemutatójától visszatérő motívuma a római mítoszoknak, gyakran a győzelem szimbólumaként vagy előjelekként (vö. pl. Ov. *Fast.* II. 359–380; ill. Liv. I. 7. 13–14; V. 21. 7–9).
- 30 A 923–929. sorok:
Ó, te jó ég! Mekkora fog szívni, hogy pofára fog még ma esni a strici! De most pont én tartom fel magam. Adva van a feladat, most nem lehet itt tovább tökölni már. A kapott információ rafinált kidolgozást kíván, ezt a belső tippet most ki kell aknázni teljesen. Hogyha ezt most eltökölném, jogosan vernének pofán. Bemegyek, megvárom odabent, amíg a főnök visszajön. (*A ford.*)
- 31 A pun szövegrészletek törökre fordításáért Büsra Kösoğlunak tartozom köszönettel. (*A ford.*) Értelmük nagyjából az őket követő 950–960. sorokéinak felel meg, amelyek talán eleve egyfajta „tolmácsolásként” kerültek már a latin eredetibe is, lásd Moodie 2018 *ad loc.* és de Melo 2012, 190.
- 32 A 954. sor:
Elvitték őket és a testvérem fiát. (*A ford.*)
- 33 Az antik vendégbarátok általában cserépből készült „névjegykártyájáról”, a *tessera hospitalis*ről van szó, amelyet esetenként fizikailag is kettétörték, hogy később a két darab illeszkedése igazolja a modern szemmel gyakran meglepően komolyan vett kapcsolat létrejöttét. Tényleg léteztek a Földközi-tengeren átívelő vendégbarátságok is: éppen Karthágóban került elő például egy Kr. e. 6 század végi elefántcsont *tessera*-töredék, amelyen etruszk felirat olvasható, lásd Naso 2006, 109, vö. Bradley 2020, 232.
- 34 A 994–1152. sorok a fordításban törökül visszaadott pun kifejezéseinek és mondatainak magyar változata:
994 Üdvözlöm!
995 Hanno vagyok, a karthágói Mytthymbal fia.
998 Üdvözlöm! Uram!
1001 Üdvözlöm, uram!
1002 A te kis barátod az az ember?
1006 Itt nincs orvos.
1010 Mi a problémád? / Ki fog válaszolni egy szemlátomást afrikai külföldinek?
1013 Húzz el innen, seggfej!
1016 Rossz ember.
1017 Ostoba birka vagy, akit baltával kellene levágni.
1023 Ezek az emberek nem főniciaiak.
1027 Istenem, mindjárt elhallgattatom.
1141 Üdvözöllek, anyám! / Üdvözöllek, fiam!

- 1142 Igyunk meg egy pohár bort az egészségünkre!
1152 Seggfej!
(*A ford.*)
- 35 Az 1020. sor:
ha a bemutatótermét faszán berendezi. (*A ford.*)
- 36 1042–1043.:
De van itt vendégbarátom, Antidamas fia,
Agorastocleshez elvihetsz, ha ismered. (*A ford.*)
- 37 Ismét lehet, hogy a színpadon belüli és kívüli világ érintkezése a humor forrása: bár ez inkább a tragédiára volt jellemző, a görög-római színházban a szereplők gyakran viseltek magasított lábbeliket, lásd Moodie 2018 *ad loc.*
- 38 1169–1173.:
MILPHIO Amit én poénnak szántam, bazmeg, azt hiszem,
még ma durva realitássá változik,
ki fog derülni, hogy tényleg az ő lányai.
AGORASTOCLES Hát erre mérget is vehetsz. Kísérd be most
őket hozzánk! Megvárjuk itt a lányokat.
(*A ford.*)
- 39 Szabadon adaptálható, pl.: Rembrandt és da Vinci; Manet és Picasso. (*A ford.*)
- 40 Az 1277–1279. sorok:
ADELPHASIVM Vallásos meggyőződésed nagy hasznunkra vált,
papa.
AGORASTOCLES Bátyám, azt se felejtse el, hogy a nagyobbik lányodat nekem
odaigérted!
HANNO Jó.
AGORASTOCLES Ígéretet tettél a hozományra is.
(*A ford.*)
- 41 Az otromba utalás a körülmételésre az eredetiben is jelen van, bár ott 'megnyúzott halacskáról' van szó (Moodie 2018 *ad loc.*): az az ókorban is szokás volt több közel-keleti népnél is, a görögök és a rómaiak viszont idegenkedtek tőle, hiszen az ő szemükben a hímvessző makkjának láthatóvá válása egyértelműen a szexuális izgalommal függött össze, így ők maguk azokban a helyzetekben is gondosan kerülték, amikor a meztelenség egyébként elfogadott volt.
- 42 Önirónia: itt most nem a (római) színész, hanem a (görög) szereplő beszél, akinek a szemében a rómaiak és a karthágóiak egyaránt különös nyugati barbárok, lásd Moodie 2018 *ad loc.*
- 43 Utalás Kybelé-Magna Mater női ruhás, (legalábbis a közhiedelem szerint) kasztrált papjaira, akik köztéri énekkel és zenével gyűjtöttek adományokat maguknak és az istennőnek; vö. Plautus: *Truculentus* 611.
- 44 1331.:
AGORASTOCLES Rendben.
ANTAMYNIDES Részemről is.
AGORASTOCLES De éppen jókor érkezik.
(*A ford.*)
- 45 1333–1335.:
HANNO Ki ez?
AGORASTOCLES Ő a strici, ha úgy tetszik, a farkas, Lycus.
Őnála voltak szolgálók a lányaid,
engem meg meglopott.
HANNO Kitűnő társaság!
(*A ford.*)
- 46 1355–1371.:
AGORASTOCLES Kívánsz kifogással élni esetleg?
LYCUS Nem, dehogy.
AGORASTOCLES (*Kinyitja az ajtaját a lányok előtt.*) Erre parancsoljatok, hölgyek! Téged pedig,
- bátyám, kérlek, hogy add hozzám a lányodat.
HANNO Magam is így akarom.
ANTAMYNIDES Viszlát!
AGORASTOCLES Minden jót neked!
ANTAMYNIDES Strici, ezt a cuccot az ezüstmina helyett viszem.
(*El.*)
LYCUS Nekem annyi!
AGORASTOCLES Majd ha bíróság elé kerülsz.
LYCUS Ugyan, nem kell ide bíró! Rendelkezz velem!
De a sima alapösszeggel érd be, légy szíves,
a háromszáz arannyal, azt megadhatom:
holnap mindent pénzzé teszek.
AGORASTOCLES De addig is,
amíg adós maradsz, nálam leülheted.
LYCUS Rendben.
AGORASTOCLES Gyere, bátyám, töltsük ezt a szép napot
vidáman! Ő szenved, mi pedig örülhetünk.
(*A közönségnek.*) Nektek további szép napot! Sok volt a szöveg,
de a strici végül mindenért jól meglakolt.
És most a végső csattanó következik:
ha tetszett, akkor a színdarabnak jár a taps.
(*A ford.*)
- 47 1372–1397.:
AGORASTOCLES Mit művelsz már, kopasz? A bátyámmal mért beszélsz
ilyen pofátlanul? Ne tátsd a szád! A nők
elmentek vele, most ismerte fel a lányait,
mindkettejüknek ő az apja.
LYCUS (*félre*) Hogy mi van?
Jól hallom? Ez most jól betett.
ANTAMYNIDES Honnan valók?
AGORASTOCLES Karthágóból.
LYCUS (*félre*) Nekem ez teljes csődöt jelent.
Mindig is attól félttem, hogy valaki felismeri
őket. A rohadt életbe, most bekövetkezett!
Na, lőttek akkor a tizennyolc minámnak is,
amennyi ez a két lány volt.
AGORASTOCLES Meg neked is, Lycus.
HANNO Ki ez?
AGORASTOCLES Ő a strici, ha úgy tetszik, a farkas, Lycus.
Őnála voltak szolgálók a lányaid,
engem meg meglopott.
HANNO Kitűnő társaság!
ANTAMYNIDES (*Lycusnak.*) Azt mindig tudtam, hogy szereted a
pénzt, strici,
de azt mégsem feltételeztem, hogy lopod is.
LYCUS (*félre*) Odaamegyek. (*Agorastoclesnek.*) Térdre hullva kérek téged is,
meg őt is, aki – ha jól értem – rokonod neked,
ti rendes emberek vagytok, legyetek tehát
most velem is rendesek, és segítsetek nekem!
Régóta tudtam már, hogy mindkét lány szabad,
és vártam is, hogy valaki majd jelentkezik.
Egyik sem az enyém. Visszaadom a pénzedet,
hiánytalanul megvan még. Megeksüszöm neked,
Agorastocles, nem rosszhiszeműen jártam el.
AGORASTOCLES Hogy én hogy járjak el veled, megfontolom.
Kelj már fel!
LYCUS Felkelek, ha úgy parancsolod.
(*A ford.*)
- 48 1416.
A tokája vagy a melle lóg jobban, nehéz eldönteni. (*A ford.*)